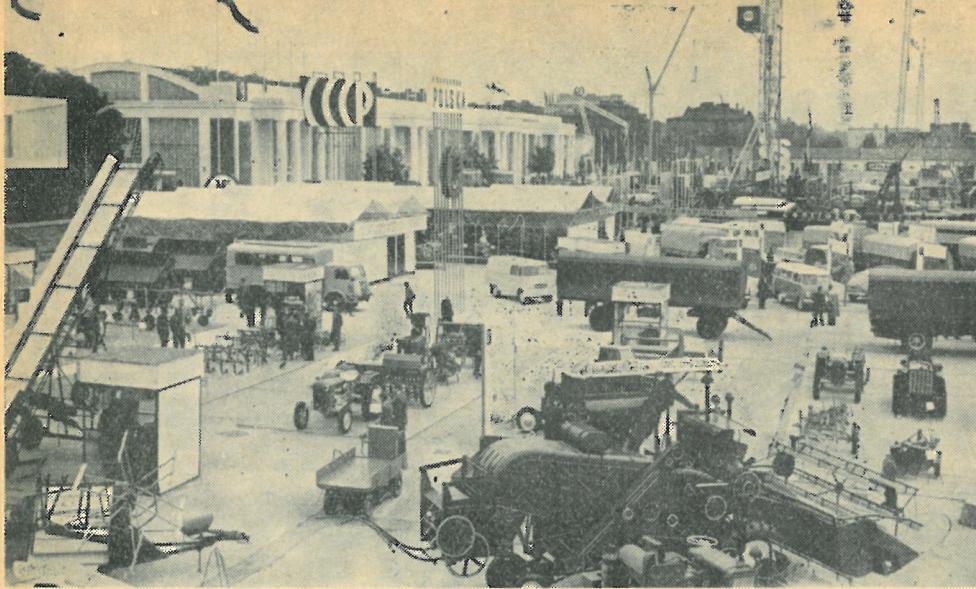

ŽIVOT

KULTURNĚ – SOCIALNÍ ČASOPIS

LIPIEC – JÚL – ČERVENEC – Nr 7 – 1962 cena 1 Zl

NASZ KOMENTARZ

17 czerwca br. dziennik „Trybuna Ludu” — organ Partii, podał do wiadomości ważny dokument. Jego tytuł brzmi: Podstawowe zasady międzynarodowego socjalistycznego podziału pracy. Zostały one zatwierdzone w czerwcu 1962 roku przez nadarę przedstawicieli partii komunistycznych i robotniczych krajów wchodzących w skład Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej.

Nie tak dawno pisaliśmy szczegółowo o tym, jak to między krajami socjalistycznymi, w ramach RWPG rozwijają się stosunki współpracy we wszystkich dziedzinach życia, a także formy wzajemnej pomocy. Ta właśnie ściśla więź ekonomiczna między krajami socjalistycznymi ukształtowała nowy rodzaj międzynarodowego podziału pracy. Jest on realizowany świadomie i planowo, zgodnie z interesami życiowymi i zadaniami harmonijnego i wszelkstronnego rozwoju wszystkich krajów socjalistycznych. Jest więc nasz podział pracy przeciwieństwem międzynarodowego kapitalistycznego podziału pracy, który odzwierciedla stosunek wyżysku słabszego przez silniejszego.

Dokument, o którym mowa, jasno i szczegółowo wykłada cele i zadania oraz wszelkie inne związane z tą kwestią zagadnienia. Na samym wstępnie czytamy: „Światowy System Socjalistyczny jest wspólnotą społeczną, gospodarczą i polityczną wolnych i suwerennych narodów krocących drogą socjalizmu i komunizmu, złączonych jednością wspólnych interesów i celów, nierozerwalnymi więzami międzynarodowej solidarności socjalistycznej.”

Dalej czytamy w dokumencie:

„Wspólnota krajów socjalistycznych realizuje swoje cele poprzez wszelkstronną współpracę polityczną, ekonomiczną i kulturalną. Jednocześnie wszystkie kraje socjalistyczne kierują się ściśle zasadami pełnego równouprawnienia, wzajemnego poszanowania niezależności i suwerenności, wzajemnej braterskiej pomocy i wzajemnych korzyści. W obozie socjalistycznym nikt nie ma i nie może mieć jakichkolwiek szczególnych praw i przywilejów.”

Te dwa cytaty z ogłoszonych Zasad wyjaśniają nam treść Narady Moskiewskiej, jej ducha i charakter. Nasze kraje socjalistyczne przebyły już wielką drogę przemian i osiągnięć. Każdy rok prawie wnosił na karty naszego rozwoju nowe dane, które cieszyły wszystkich naszych przyjaciół. Chodzi teraz o to aby zaspolić wszystkie możliwe wysiłki dla jeszcze szerszego marszu po nowe osiągnięcia. Powołać się tutaj można na szczególnie znamienną i korzystną współpracę Polski i Czechosłowacji. Także o tym niedawno pisaliśmy, a tutaj wspomnimy jeszcze raz chociażby o sieracie i produkcji „Zetorów”.

Koncentracja wysiłków zapewni wysokie tempo wzrostu produkcji przemysłowej i rolnej w każdym kraju i — jak podaje uchwała — nastąpi zgodnie z posiadanymi możliwościami stopniowe wyrównywanie poziomów rozwoju gospodarczego oraz pomyślne realizowanie zadania prześcignięcia światowego systemu kapitalistycznego w bezwzględnej wielkości produkcji przemysłowej i rolnej — i następnie — prześcignięcia najbardziej gospodarczo rozwiniętych krajów kapitalistycznych w dziedzinie produkcji na jednego mieszkańców i stopy życiowej mas pracujących. W tej właśnie dziedzinie światowy system socjalistyczny rzuca wyzwanie kapitalizmowi. W ten sposób pragnie realizować praktycznie pokojowe współistnienie.

Jesteśmy wszyscy zainteresowani w realizacji zasad międzynarodowego, socjalistycznego podziału pracy. Otwiera to bowiem przed każdym narodem nowy etap, z nowymi możliwościami. Każdy kraj ma przecież tradycje w różnych dziedzinach produkcji ma też na jednym polu duże osiągnięcia, a na innym jest nie raz dopiero w stadium doświadczeń. Zmierza się więc do tego aby uwzględnić to wszystko w ramach całego naszego obozu. Bez szkody dla nikogo, a z pożytkiem dla wszystkich pokierować wspólnym naszym bogactwem tak, aby zostało ono jak najlepiej wykorzystane. Aby najwięcej przyniosły nam wszystkim zarówno dobra materialne jak i wysiłek ludzki.

W uchwale czytamy, że celem międzynarodowego socjalistycznego podziału pracy jest podnoszenie efektywności produkcji społecznej, sprzyjanie w osiągnięciu wysokiego tempa wzrostu gospodarki i dobrobytu mas pracujących we wszystkich krajach socjalistycznych, w uprzemysłowieniu i stopniowym przewyścieżaniu historyczne powstały różnic w poziomach rozwoju gospodarczego krajów socjalistycznych, w zbudowaniu bazy materialnej dla ich mniej więcej jednogesnego w granicach jednej historycznej epoki, przejścia do komunizmu.

Każdy z tamtych dni przynosił nowe ofiary, byli ranni, zabici, było wiele krwi, zewsząd groziła jeszcze śmierć, gdy na Lubelszczyźnie Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego otwierał mocą pierwszych dekretów nową kartę w historii Polski. 22 lipca 1944 roku w Lublinie PKWN ogłosił swój „Manifest” obwieszczaając przejęcie władzy w kraju przez lud. W niespełna dwa miesiące później ukazał się dekret o reformie rolnej znoszący obszarbiczą własność ziemi. W rok potem mocą dekretu Krajowej Rady Narodowej cały przemysł stał się wspólną własnością narodu. Zasadniczy przełom został dokonany. Jego ogromne znaczenie miały potwierdzić i umocnić następne lata.

V HLAVNOM MESTE

Konal sa Poľský mierový kongres za účasti viac ako 600 významných delegátov z celého Poľska a mnohých zahraničných hostov. I. tajomník KC PZPR vo svojom prejave zdôraznil, že najdôležitejšou dnes pre tri milióny ľudí obyvajúcich našu zemeagu vecou, je zvähenie sa nebezpečenstva kataklizmu novej svetovej vojny, nukleárnej vojny, ktorá by mohla mať pre ľudstvo nevypočítateľné následky.

„V našej krajine — povedal Władysław Gomułka — nie je treba nijako presvedčať ani o tom, že mier je najväčším dobrom, ktoré musí byť ochraňované aj za cenu najväčšej námahy. Avšak jestuje nutnosť budť v celej spoločnosti uvedomenie, od kial hrozí vojnové nebezpečie a čo je treba robiť, aby mu zabrániť.”

VARŠAVA

navštívila oficiálna delegácia republiky Senegal, ktorú viedol predsedu Rady ministrov a minister obrany — Mamadou Dia. Účelom návštavy bolo poslanie priateľských stykov a vzájomnej obchodnej výmeny. Vládna delegácia republiky Senegal navštívili tiež SSSR, Československo a Maďarsko.

PARÍŽ

Vo východnom Francúzsku zatkli 30 osôb, ktoré sa podielali na pripravách nového atentátu proti de Gaullovi. OAS chystala nový pokus o atentát na de Gaula počas cesty, ktorú začal po troch departementoch v susedstve západonemeckých a švajčiarskych hraníc.

283 TYS.

kuracjuszy przyjmą w tym roku polskie uzdrowiska.

JUŻ 17 LAT

czuwają na straży granic Polski żołnierze Wojsk Ochrony Pogranicza. Niedawno obchodziliśmy właśnie XVII rocznicę powstania jednostki WOP. Na naszym zdjeciu: alarm bojowy na kurtze patrolowym.

KRAKÓW

W wieku 72 lat zmarł tu ks. arcybiskup dr Eugeniusz Baziak, ordynariusz Archidiecezji Krakowskiej.

ZGODNIE Z ZAPOWIEDZIĄ W POPRZEDNIM NUMERZE PODAJEMY PONIŻEJ WYKAZ UCZESTNIKÓW NASZEGO KONKURSU „100 NAGRÓD” KTÓRZY POZYKALI CONAJMIEJSZ 5 PRENUMERATORÓW „ZIVOTA” NA 1962 ROK I OTRZYMALI NAGRODY KSIĄZKOWE: F. Kowalczyk — Lipnica W., A. Rafacz — Orawka, A. Bosak — Zubrzyca D., J. Pierog — Jabłonka, J. Dziubek — Piekielnik, J. Mankiewicz — Frydman, W. Tomasz — Zelów, K. Pniaczek — Lipnica W., I. Nowak — Niedzica, M. Gelata — Lapszanka, I. Kuczkowicz — Orawka, P. Gorel — Lapsze N., S. Niziński — Rybie Nowe, J. Kuczkowicz — Orawka, K. Kozak — Podwilk, T. Borcikowski — Lapsze W., A. Kadlub — Jabłonka, P. Sączek — Karabuz, L. Mszalowa — Piekielnik, A. Bednarczyk — Nowa Biala, I. Jasieniak — Lapszanka, F. Król — Lapszanka, J. Wojtyś — Jurgów, W. Jedlicka — Jabłonka, J. Kowalik — Zubrzyca G. M. Houszkowa —

HISZPANIA

Kolejarze hiszpańscy, którzy ostatnio prowadzili walkę o poprawę warunków pracy i płacy, odnieśli duży sukces. Rząd hiszpański zmuszony został do opublikowania dekretu, na mocy którego zarobki kolejarzy zostają znacznie podwyższone.

Z KRAJU I ZE ŚWIATA

MOSKWA

18 czerwca zmarł nagle pierwszy zastępca szefa Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRR, szef sztabu zjednoczonych sił zbrojnych krajów Układu Warszawskiego generał armii Aleksiej Antonow.

PROF. LANGE

wybitny polski ekonomista i działacz polskiego ruchu pokoju udał się do Ghany. Prof. Oskar Lange wziął udział w pokojowym zgromadzeniu „świat bez bomby”, które odbyło się w Akrze w dniach 21 do 28 czerwca.

MOSKWA

Przybyła tu z 2-tygodniową wizytą delegacja jugosłowiańskiego parlamentu, z przewodniczącym Związkowej Skupszczyzny Petarem Stambolicem na czele.

PARÍŽ

Parížska prokuratura zaviedla v neprítomnosti trestné vyšetrovanie proti bývalému ministerskému predsedovi G. Bidaultovi, ktorého teraz považujú za jedného z vodcov OAS.

WARSZAWA

Na zaproszenie ministra Obrony Narodowej, gen. broni Mariana Spychalskiego w Polsce przebywa delegacja Narodowej Armii Ludowej NRD z ministrem Obrony Narodowej NRD gen. armii Heinrichem Hoffmannem.

BRANDT

prezident západného Berlína opäť sa postavil proti sovietskym návrhom vyriešenia problému západného Berlína, dávajúc zároveň na vedomie, že provokácie voči NDR budú prevádzané ďalej.

V RUMUNSKU

na piatejkej návštive, na pozvanie UV Rumunskej robotnicej strany, Štátnej rady a Rady ministrov RER bola sovietska stranicko-vládná delegácia vedená. I. tajomníkom KC KPZR, predsedom Rady ministrov SSSR N. S. Chruščovom.

SSSR

navštívila delegácia Sejmu PER kde bola prijatá przedsedom Najvyššieho sovietu L. Brežnevom a ministarským predsedom N. S. Chruščovom.

VARŠAVA

Koncom pobytu v Poľsku Misie dobré vôle republiky Dahomej, vo Varšave bolo podpisane spoločné poľsko-dahomejske prehľásenie ako aj parafované obchodné a platobné dohody o spolupráci vedecko-technickej a kulturnej medzi obidvomi krajinami.

MINISTERSKY PREDSEDA CHRUSCOV

vo svojom liste ministerškemu predsedovi Japonskemu H. Ikedy'ovi vyjadril prekvapenie, že ministeršký predsedajúci japonskej vlády ani slovom neodsudzuje atomové veľmoce, ktoré torpedujú dosiahnuté porozumenia v záležnosti zákazu skúšok z nuklearnej zbrahou a stále viac vzmáhajú rivalizáciu v obore nuklearného zbrojenia. Ministeršký predsedajúci vyslovil svoju podporu sovietskym posilnením pozorovateľom militarných priprav NATO a bude nútene prejavovať starostlosť o to aby obrana mieru milovných socialistických krajín pred silami agresie bola stále udržaná na patriarchalnej úrovni.”

BERLIN

Po podzegajúcich przemówieniach Adenauera i Brandta wzniósły się protestacyjne zachodnioberlińskie ultras wymierzone przeciwko policji granicznej PPR.

VO VARŠAVE

konala sa velecká konferencia venovaná 20. výročiu založenia PPR. Na konferencii bolo rozhodnuté pokračovať vo výskumu nad dejinami PPR.

NA LOTNISKU ORŁY

pod Paryżem uległ katastrofie samolot pasažerski Boeing 707 ze 130 osobami na pokładzie. W płomieniach palącego się samolotu poniosło śmierć 128 osób. Uratowały się jedynie dwie stewardessy.

MINISTER RAPACKI

bol na oficiálnej návštive na Kubie. Behom svojho pobytu w Hawane min. Rapacki mal prednášku na univerzite „Neintervencja — podstatná zásada mierového spoluživania.” Cesta ministra Adama Rapackého bola veľkým osobným a diplomatickým úspechom. Minister pozval na návštěvu do Poľska ministra zahraničního predsedu Kuby Fidela Castro.

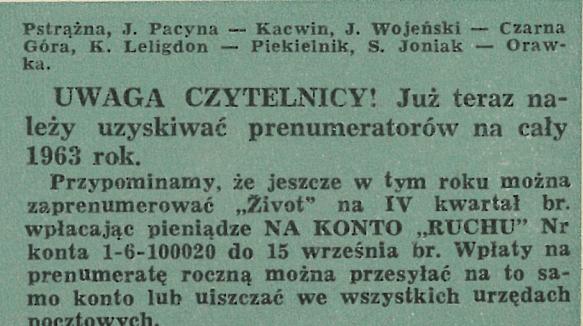
V LAOSE

bola utvorená koaličná vláda národné jednoty s ministarským predsedom Souvanna Phouma na čele.

PSTRĄŻNA, J. PACYNA — KAŚWIN, J. WOJEŃSKI — CZARNA GÓRA, K. LEGLIDON — PIEKIERNIK, S. JONIAK — ORAWSKI

UWAGA CZYTELNICY! Już teraz należy uzyskiwać prenumeratorów na cały 1963 rok.

Przypominamy, że jeszcze w tym roku można zaprenumerować „Zivot” na IV kwartał br. wpłacając pieniądze NA KONTO „RUCHU” Nr konta 1-6-100020 do 15 września br. Wpłaty na prenumeratę roczną można przesyłać na to samo konto lub uiszczać we wszystkich urzędach pocztowych.

WYZWOLENIE POLSKI.

Maj 1945 roku. Odetchnęliśmy wszyscy z ulgą. Wreszcie koniec szaleńczej wojny, która pochłonęła miliony istnień ludzkich, zrównała z ziemią tysiące miast i osiedli. Pamiętamy dobrze te pierwsze dni odzyskanej wolności. Wokół ruiny, zgłoszcza i nędza, w każdej niemal rodzinie żałoba.

Trzecia część całego majątku narodowego leżała w gruzach, prawie wszystkie fabryki ogolone z urządzeń i co trzeba fabryka zniszczona kompletnie; na 500 tysięcy zagród wiejskich ponad 100 tysięcy nie istniało w ogóle; trzecia część nieruchomości w miastach zamieniała w zwaly cegiele. Niemniej spustoszenia i straty zaistniały w obiektach kulturalnych, socjalnych i szkolnictwie. Taka była wojenna spuścizna tamtych czasów.

Dzisiaj, z perspektywy 17 minionych lat, jest już oczywiste, że kierunek przemian społecznych i ekonomicznych wówczas obrany był jedynie słuszny. Pozwolił on na planowy i intensywny rozwój całego gospodarki narodowej, na szybką likwidację wojennych zniszczeń, na awans w szeregi krajów uprzemysłowionych. W tych jednak latach walka toczyła się nie tylko na froncie ekonomicznym. Obrana droga nie wszystkim była na rękę i nie wszystkim odpowiadała. Główną siłą dokonującą się w kraju przemian od pierwszych chwil wolności stała się Polska Partia Robotnicza, która walcząc o wielkie cele klasy robotniczej i narodu kierowała się na codzien zapożyczeniami marksistowsko-leninowskiej ideologii, potrafia urzęczystwa je zgodnie z wymaganiami okresu historycznego i konkretymi warunkami polskiej rzeczywistości. Bieżący rok — 17 rok władzy ludowej w Polsce jest zarazem 20 rocznicą powstania PPR — partii, której członkowie, nierzadzając placząc życiem, byli od początku w pierwszej linii rewolucyjnych przemian w kraju. Konsekwentna realizacja przyjętej polityki i orientacji, mimo pietrzących się trudności, przyniosła szybkie i zasadnicze rezultaty. Stalo się to także możliwe dzięki olbrzymiej pomocy ze strony Związku Radzieckiego, pomocy udzielonej nam w trudnym okresie odbudowy i rozbudowy naszego potencjału gospodarczego, pomocy, która przerodziła się w braterską współpracę.

Nasza globalna produkcja przemysłowa w przeliczeniu na jednego mieszkańców wzrosła w ciągu 17 lat 8-krotnie w porównaniu z

1938 r. Jeżeli przed wojną produkowaliśmy niecałe 4 mld Kwh energii elektrycznej, dzisiaj produkujemy ponad 30 mld Kwh, a więc przeszło siedmiokrotnie więcej. Stało się to dzięki wybudowaniu i uruchomieniu szeregu potężnych elektrowni, m.in. Jaworzna, Skawiny, Konina, Turowa, Dalszy wzrost produkcji energii elektrycznej tak niezbędnej w całej gospodarce zapewnia nowopowstające elektrownie, np. w Łagiszy, nie mówiąc o kolosie energetycznym bazującym na bogatych złożach węgla brunatnego jakim będzie budujący się Turosów. Znaczenia tego faktu nie trzeba omawiać. Przypomnijmy jednak pokrótko jakie korzyści odniosła dzięki temu wieś polska. Jeżeli w roku 1938 było zelektryfikowanych 1 263 wsie, co stanowiło 3,1% ogólnej ich liczby, możemy przyjąć, że start odbywał się z punktu zerowego. Tymczasem już rok 1960 zastał przeszło 50% wsi zelektryfikowanych i prawie 60% zelektryfikowanych zagród wiejskich. Najbliższe plany elektryfikacji wsi zakładają, że w roku 1970 wszystkie wsie otrzymają prąd elektryczny. W woj. krakowskim, gdzie przed wojną było zaledwie 70 zelektryfikowanych wsi, z końcem 1960 roku ich liczba wynosiła już 1 312, tzn. 71% ogólnej liczby wsi. Bez przesady można już teraz powiedzieć, że na polskiej wsi na dobre zagościło radio, telewizor, pralka elektryczna, a lampa naftowa przestaje być symbolem wiejskiego życia.

Rozwój bazy paliwowo-energetycznej będącej podstawą nowoczesnego przemysłu, znał nowy, mocny fundament w coraz pełniejszym wykorzystywaniu bogatych pokładów węgla brunatnego. Kopalnie odkrywkowe tego cennego surowca powstały w Koninie, Turowie i Turosowie. W roku 1960 polskie kopalnie wydobyły przeszło trzykrotnie więcej węgla kamiennego niż w r. 1938, przekraczając ilość 100 mln ton. Trzecim składnikiem tej bazy jest ropa naftowa. Tutaj także mamy do odnotowania poważny postęp. Uparte i długotrwałe poszukiwanie polskich geologów dały wreszcie spodziewany rezultat. Od roku pracuje już bogaty szyb naftowy w Rybach k/Krosna Odrzańskiego. Budujący się gigantyczny rurociąg naftowy biegący z ZSRR przez Polskę do NRD i powstające w Płocku zakłady rafineryjne stanowią dalsze umocnienie tej bazy. Ma to zasadnicze znaczenie także dla polskiego przemysłu chemicznego, który od kilku lat stał się naszym przemysłem narodowym. Dzięki uruchomieniu zakładów płockich przemysł ten otrzymał tańsze surowce co pozwoli na zwiększenie produkcji farb, lakierów, sztucznego włókna i nawozów sztucznych tak potrzebnych polskiemu rolnictwu.

Dzięki uzyskaniu szerokiego dostępu do morza możliwe stało się uruchomienie w Polsce przemysłu stoczniowego, którego dynamiczny rozwój przeszedł wszelkie oczekiwania.

Innym, młodym polskim przemysłem jest przemysł motoryzacyjny. Dzięki otrzymaniu ze Związku Radzieckiego urządzeń uruchomiono Fabrykę Samochodów Osobowych na Żeraniu i Fabrykę Samochodów Ciężarowych w Lublinie. Polskie samochody ciężarowe „Star”, których wyprodukowaliśmy już 100 tys. zdobyły sobie dobrą markę zagranicą. Wymienione fabryki rozpoczęły produkcję polskich mikrobusów, furgonetek i samochodów osobowych „Syrena”. Po polskich szosach jeździ milion motocykli i skuterów w większości wyprodukowanych przez polskie fabryki. Wprawdzie jakość polskich samochodów pozostawia jeszcze wiele do życzenia, weźmy jednak pod uwagę, że kraj nasz nie miał na tym odcinku żadnych tradycji, że zaczynaliśmy od niczego. Ostatnio zawarte porozumienia o kooperacji z CSRS rokują dalszy pomyślny rozwój naszego przemysłu motoryzacyjnego w oparciu o doświadczenie sąsiadów czechosłowackich.

Ze zniszczeń wojennych odbudowała się polska wieś. Wskutek podziału ziemi powstało na wsi 814 tysięcy nowych gospodarstw rolnych. Tylko w roku 1960 oddano na wsi do użytku prawie 90 tysięcy budynków mieszkalnych i mieszkalno-gospodarczych. W tym samym roku było zarejestrowanych prawie 2 milionów radioabonentów wiejskich. W roku 1960 dostarczono na wieś 252 tys. sztuk rowerów, 295 tys. szt. zegarków, 122 tys. szt. łodówek, prawie 9 milionów par obuwia.

W ślad za tym olbrzymim rozwojem ekonomiki kraju wzrasta jego znaczenie na rynkach zagranicznych. Poważna część naszych wyrobów wędruje zagranicę i, co pocieszające, struktura eksportu staje się coraz korzystniejsza. Z kraju typowo rolniczego Polska stała się krajem przemysłowym, eksporterem maszyn, urządzeń przemysłowych i całych obiektów inwestycyjnych. Międzynarodowym przeglądem naszego dorobku były tegoroczne Targi Poznańskie. Rokrocznie przynoszą nam one nowe, korzystne kontrakty i zamówienia eksportowe.

Odpowiedziała na rewizjonistyczne pogroźki i wrzawę płynącą z Niemiec Zachodnich jest coraz większe znaczenie polskich Ziemi Zachodnich w całokształcie naszego życia. Ponad 1/4 globalnej produkcji przemysłu w roku 1960 pochodziła właśnie z tych ziem. Na terenach tych mieszka ponad 1/4 całej ludności Polski. Jest to najlepszym dowodem, że Ziemia Zachodnia stała się integralną częścią Polski i nierozerwalnie się z nia związała.

Równolegle z umacnianiem się pozycji ekonomicznej wzrosło znaczenie Polski na światowej arenie politycznej. Kraj nasz, tak tragicznie doświadczony wojną stał się jednym z głównych ogniw wśród państw walczących o trwałego pokój na świecie. Cały świat z uznaniem powitał plan Rapackiego, którego realizacja pozwoliłaby unik-

ną raz na zawsze wojny na kontynencie europejskim. Polskie propozycje idą w kierunku utworzenia stref bezatomowych, w pełni popierają plany rozbrojeniowe wysuwane przez Związek Radziecki. Opowiadamy się za kontrolą rozbrojenia, zakazem produkcji i zniszczeniem posiadanego zapasów broni nuklearnych. Plan Rapackiego był już niejednokrotnie podstawa dyskusji rozbrojeniowych na najwyższym szczeblu. Ubolewania godny jest fakt, że dotychczas plan ten nie został przyjęty, nie jest on jednak na ręce kolonii politycznych państw zachodnich, które pragnęły zastąpić rozbrojeniem kontrolą nad zbrojeniami. Nasze poparcie udzielane narodom walczącym o wyzwolenie spod kolonializmu zdobyło nam powszechną sympatię wśród tych narodów.

Jedna z najważniejszych zdobyczy lat ostatnich jest osiągnięcie ogólnej stabilizacji i większej rytmiczności procesów gospodarczych. Dlatego też ostatni plan 5-letni powstał w warunkach o wiele korzystniejszych, w oparciu o doświadczenie lat ubiegłych. Zakłada on bardzo scisłą współpracę i kooperację z naszymi sąsiadami za pośrednictwem Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej, wzajemną wymianę specjalistów, doświadczeń i dokumentacji, dalszą poważną automatyzację i mechanizację procesów produkcyjnych. Gwarantuje to dalszy poważny rozwój, przyrost produkcji globalnej wyższy w roku 1965 o 52% w porównaniu z rokiem 1960, a co za tym idzie dalszy wzrost dochodu narodowego i poprawę sytuacji materialnej całego społeczeństwa.

Na pewno minione 17 lat nie dla wszystkich były okresem pełnej realizacji osobistych planów i marzeń. Mimo ogromnych nakładów inwestycyjnych brakuje jeszcze mieszkańców, miejsc w szkołach, szpitalach, sanatoriach, nie każdego stać jeszcze na kupno motocykla czy samochodu. Dobry kra-

wiec jednak „tak kraje jak mu materii staje”.

Pamiętajmy także, że nasze indywidualne interesy, interesy jednostki w społeczeństwie socjalistycznym mogą się realizować tylko poprzez wspólny interes ogólny. Im bogatszym uczynimy nasz kraj, tym większe perspektywy lepszego zaspakajania własnych potrzeb stworzymy dla każdego z nas.

JERZY NOCUN

KZMP DĚLNICÉ WOLI

Ve Varšavě, na ulici Wolské, na úseku mezi ulicemi Staszica a Działdowską stoi starý činžák, jehož průčeli je vysunuto před moderní obytné bloky. On jediný, jakž takž celý, vyvázl z válečné smrti a je viditelnou památkou dávných dob.

Procházejeme dnes témoto tak dobré známými ulicemi, vždy si vzpomínáme na předválečná léta, když jsem sem chodil se soudruhy jako člen KZMP. V tomto domě v prvním poschodí byla před válkou místnost Třídního odborového svazu zaměstnanců kovoprávym, při kterém, důkladněji při mládežnické sekci svazu, působila naše buňka Komunistického svazu polské mládeže.

Cleny této buňky v letech 1935 — 38 bylo několik mladých dělníků z okolních wolských továren. Jejich jména (v tehdejší době pseudonymy) v mé paměti už trochu setřel čas. Byl mezi námi nezapomenutelný Zenek Matysiak, zámečnický účedník z továrny Jarnuszkovice, plný nadání, člověk ryzé ideový věci osvojený věci dělnické třídy, mladý dělník pišící revoluční básně. Byl bratr Zenka, Marian, klidný, vyrovnaný. Byl Tadek Wiśniewski, mladý dělník, který tehdy pracoval v továrně Paschalovského na ulici Žytnej. Byl mladý dělník židovského původu, pokud si pamatuji, jmenoval se Najman, dál „Rysiek“, „Wacek“ a celá řada jiných. Za rejon se nám zabýval Olek Szenauk.

Naše schůze se konaly kde se dalo. V zimě např. ve vrátnici domovníka (otec Zenka) na ulici Staszica, nebo v bytech tzv. příznivců na Budach nebo na ulici Pańskej. Mnemo lépe bylo v létě, mohli jsme se scházet na okolních polích nebo v bielańském lesku. Náplň byla různá. Kromě tématiky čistě politické, jak vnitřní situace státu, nebo na mezinárodní aréně, problémy Sovětského svazu, debatovali jsme o situaci v jednotlivých továrnách a také o pracovních a životních podmínkách mládeže. Často byly probírány přípravy k různým akcím a organizačním úkolům, např. masová shromáždění před fabrikami nebo odbornými školami, veřejná vystoupení na legálních schůzích organizace OMTUR, mládeže bundovské, nebo nás podíl na činnosti mládežnické sekce a konečně naše účast na odborových konferencích kováčů. Diskutováno také o kolportáži propagandy (zvláště v údolí bojuj polského praporu v mezinárodní brigádě, bojující za Španělskou republiku) a mnoho jiných. Kromě otázk rázu politického nebo ekonomickeho, nebyly nám neznámé kulturní zábavy, zvláště při organizování chvil oddechu. Vedle kulturně-vzdělávacích podniků, debat o knize, pořádali jsme, hlavně v létě, výlety za město, do lesa nebo k řece. Kromě odpočinku, při spoluúčasti tzv. „Nezorganizované mládeže“, nebo nestraníků, připravovali jsme politické informace, přednášení revoluční poesie; zde jsme zpívali dělnické písni. Navečer se trochu tančilo při muzice z vlastních nástrojů a nebo

Plnili jsme také celou řadu příkazů, které nám svěřovali „staří“, to znaczena vedení strany. Mezi těmito příkazy bylo např. vyvolávání nepořádku a hučení na předvolební schůzích Ozunu v 1935 v biografech Kometa a Bajka. Vzpomínám si na jiné takovéto vystoupení, které mi utkalo v paměti. Bylo to v říjnu roku 1937, při manifestaci, zorganizované na svazích Citadely u přiležitosti uctění památky polských revolucionářů.

Na popraviště pod Citadelou se shromažďovaly delegace dělníků z továren s červenými prapory a s věnci květin. Když už byly všechny na místě, dělníci s odkrytými hlavami mladky předefilovali před šibenici, na níž umírali bojovníci za věc dělnické třídy a dále přecházeli podél památných desek, které jsou tu zazdeny na památku jejich boje. Na hrobech a památních deskách skládal delegace květiny a věnce. Při přecházení pochodu uviděli jsme prapor KPP. Našim úkolem bylo pověsit připravený věnec se stuhami od KC KPP. Věnec byl plánovaný umístěn a my jsme byli velmi hrdi na to, že nás vyznamenáno pověřením tohoto úkolu.

Na jaře 1938 roku jsme se připravovali na manifestační oslavu 1. máje. Wolská čtvrť vysla ráno z ulice Wolské, od místnosti Třídního odborového svazu kovoprávym a sídliště PPS ke shromaždišti celé Varšavy, které bylo na Kościuszském nábrži v Ateneu. Samozřejmě že naše buňka šla v plném počtu v řadách naší čtvrti. Určitě jsme byli nejaktivnější ve vyvolávání protistátních hesel a v agitaci za jednotnou frontu. Proto také, v určité chvíli z příkazu pravčáků, hlavně Piątka z UV Svazu zaměstnanců kovoprávymu, pořádková policie PPS nás chtěla „vymaněvovat“, abychom „nerušili klid a

nevystavovali průvod na nebezpečí“. Samozřejmě, že se jim to nepodařilo, poněvadž jsme se přesunuli na jiné místo a naši „staří“ nás chránili. Po projevech na nábrži hnul se průvod „šnekem“ na viadukt a Alejem 3. máje, Novým Světem a Krakovským Předměstím na Plac Teatralny.

Zpočátku bylo hezké počasí, avšak když jsme došli k viaduktu, začala bouře. Přesto, že byl velký líták, kráčel pochod dál a náladu byla velmi bojovná. Uplně promociení až na kůži, ale zato s tím větší energií jsme vykřikovali protesty proti politice býdy a války, zvláště když jsme přecházeli kolem budovy sanačního ministerstva vnitř na Krakovském Předměstí. Zde, tak jak i v jiných místech, se na manifestující dělníky vrhli policajti s gumovými obušky.

Koncem roku 1938, již po rozpuštění KZMP, nastalo v naší buňce zatýkání. Stalo se to následkem události. Zatkli tehdy Olka, oba Matysiaky, Tadka, Renu a jiné. Po ostatních začali pátrat.

Jedno dne přišel do našeho bytu modrý policajt z blízkého komisařství a přinesl nákaz do „dvojky“ na jméno Jan Kędzierski. Bylo třeba se dostavit na Daniłovičovskou ulici, kde stála proslulá „Defa“.

Osobně jsem nepochyboval, pro koho byl nákaz určen, i když jsem měl stejně jméno jako otec. Můj otec, starý revoluční činitel SDKPiL a KPP, který seděl v sanačním Polsku celkem 7 let ve vězení, nic neřekl, pouze mi vzal z ruky nákaz a šel s policejtem z komisařství na uvedenou adresu.

Policajtovi, který stál před vchodem ukázal dopis a řekl, že je tam vezván. Ten ukázal otcu na dveře, známé mu odedávna. Po chvíli byl vezván do pokoje. Úředník „defy“ poznal v otcu svého dávného „zakazníka“. Usmál se však a řekl: — „Páne Kędzierski, pfece dobre víte, že nejde o vás. Ať přijde syn. Zatím ten starší...“

Druhý den jsem šel sám. Začalo se jako obvykle od vykonání snímků v různých pozicích s číslem a odebírání otkisků palců. Potom začal výslech. Po ukázání snímků zatčených a hledaných, otázek, odkud je znám, úředník, když věděl, že je znám, řekl o „faktech“ naší činnosti. Mluvil samozřejmě částečně na základě konfidenčních udání. Rikajíc, že všechno o nás je mu známo začal od slibů, že po mém přiznání a potvrzení „fakte“ se vysná vyloučit mne z věci. Za těchto podmínek byla moje linie jednoduchá: orientoval jsem se, že všechno zatčení soudruze se statečně drželi a že je třeba zapřít. Tak jsem také udělal. Po určité době přešel k hrozím. I to mnoho nepomohlo, k níčemu jsem se nezpravidl. Po výslechu jsem byl propuštěn pod podlehlíkem, když jsme seděli, skoro všichni kazetempovci naši wolské buňky na lavici obžalovaných, když jsme seděli, skoro všichni kazetempovci na její průběh a atmosféru, když jsme seděli

LIDICE ŽIJÚ

Lidická tragédia sa odohrala 10. júna 1942. Teda prostred vojny, za prvé roky ktoré ľudia už poznali hrôzy fašizmu. Bolo už zničených mnoho ľudských obydlí, mnoho ľudí odvlečených do koncentračných tábora a mnoho ľudí zavraždených. Wehrmacht pri fažení na východ vyhľadzoval celé dediny a vraždila civilné obyvateľstvo. Prečo teda práve Lidice tak vyburcovali svet?

Ich osud sa stal výkričníkom, takmer neuveriteľným príkladom fašistického barbarstva.

Ešte v deň tej hromadnej vraždy, 10. júna večer, hliásili sami vrahovia spupne rozhlasom do sveta, čo urobili pre výstrahu všetkým, ktorí by chceli bojovali proti okupantom:

„Počas pátrania po vrahoch SS Obergruppenführera R. Heydricha zistili sa nezvrátné dôkazy, že obyvateľstvo obce Lidice pri Kladne poskytovalo podporu a pomoc okruhu páchateľov, ktorí prichádzajú do úvahy... Preto sa obyvatelia tejto dediny svoju činostou a podporou vrahov SS Obergruppenführera Heydricha čo najhrubším spôsobom previnili proti vydaným rozkazom, boli dospeľi mužovia zastreleni, ženy dopravene do koncentračného tábora a deti dané na patričnú výchovu. Budovy v obci boli zrovnané so zemou a meno obce bolo vymazané.“

Prahou chodili vtedy autá s tlampačmi, z ktorých sa ozývalo do ulíc: „.... a meno obce bolo vymazané“.

Osem dní potom, keď esesáci v pravoslávnom kostole Cyrila a Metoda v Prahe zabili oboch mužov, ktorí podnikli atentát na Heydricha, usvedčili sa nacisti sami z toho, že heydrichiáda im bola len zámienkou na vraždenie a ničenie.

Pod touto zámienkou zabili 173 lidických mužov.

Pod touto zámienkou 82 lidických detí skončilo svoj krátky pochod hrôzy a hladu v plynových komorach v Chelme.

A 203 lidických žien bolo odvlečených do koncentračných tábora. Do konca vojny nevedeli, čo sa stalo s ich mužmi a deťmi a aký osud stihol ich dedinu.

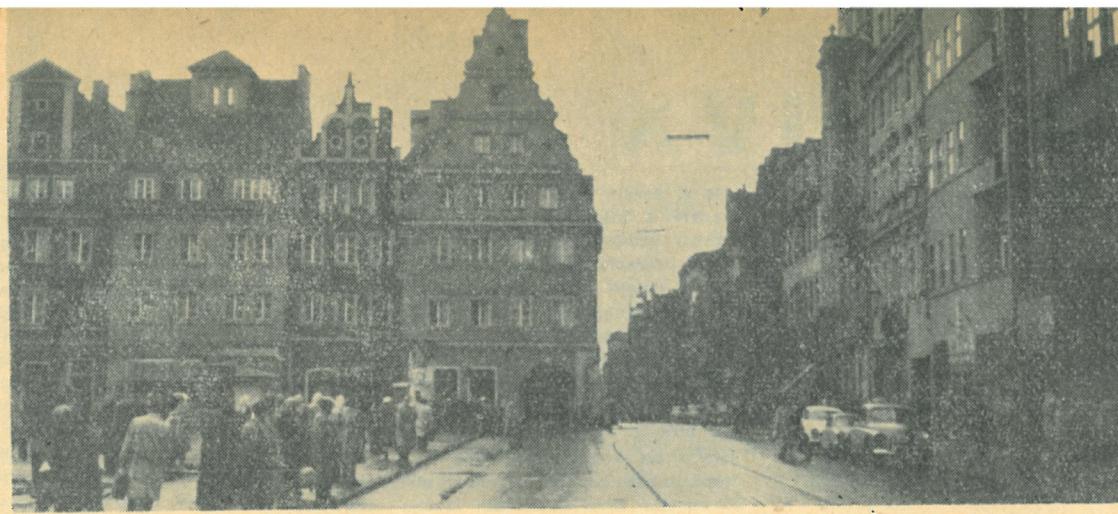
Z 203 lidických žien prežilo koncentračné tábory len 143 a po vojne sa postupne našlo šestnásť lidických detí, ktoré pri návrate do svojho domova nášli len holú plán s nepatrými zvýškami tehál a kamennov z kostolných múrov, postavená v pustatine, oznamovala: „Tu stála obec Lidice. Zdes bylo selo Lidice.“

Našlo sa potom ešte pár zvyškov po bývalom živote. Hrnček bez ucha, lyžička, galoša, zvonček z miestnej školy, divný zhliuk obyčajných vecí, ktoré patrili k dennému životu. Z tých všedných vecí sa stali pamiatky, ktoré sú dnes uložené v malom múzeu na mieste starých Lidic...

Na miernej stráni, pri ceste, čo viedie hore do múzea, je prostý kríž s trňovou korunou nad hromadným hrobom lidických mužov.

A ešte ďalej, na vršku pri novej hradskej stojí: po vojne vybudovaná obec — nové Lidice. Heslo o roku 1942: „Lidice budú žiť“ stało sa skutočnosťou. Lidice žijú.

Lidice dnes žijú takým istým normálnym životom ako každá iná obec v Československu. Ale práve preto, že ešte hrozí nebezpečenstvo fašizmu, ostávajú aj výstarhou z minulosti pre budúcnosť a dokladom živej, súčasnej solidarity odparcov fašizmu z celého sveta.

4

Už pred tisic rokmi jestvovala tunajšia osada obklúčená obránnym valom Meška I. Na arénu dejín prichádza Vroclav rozvíjajúci sa v meste v období umocňovania významu Poľska Boleslavom Chrabrym. Rozvíja sa obchod a remeslo, ktoré pracuje nie len pre potreby mesta, ale aj na odbyt pre iných.

Napriek dvojhásobnému vyhoreniu následkom tatarských vpádov, už koncom XIII. storočia rastie jeho bohatstvo a význam. Výrazom blahožitstva vroclavských mestanov bolo bohaté stavebnictvo a výzdoba známych obytných domov ako aj stavba gotickej radnice. Pomerne málo poškodená vojnou dianím, zachovali si po dnes nádherný vzor z XV. stor., svedčiac o bohatstve a preprachu vroclavských patriciov (1).

Nad vyzrezávaným kamenným portálom vchodu do Vroclavského historického múzea, nachádza sa erb mesta z r. 1530 z poľským orlom, českým levom, po príslušníkmi sv. Doroty, hlavou sv. Jána a malým, ale ako veľmi charakteristickým písmom — W, ktoré napriek nemeckému pomenovaniu mesta Breslau, zachovalo sa cez celé storočia ako znak piastovského pomenovania mesta. Drobne písmano, ale ako pádne svedčiac o poľskom pôvode tohto mesta.

V múzeu Slezska s mnohými a cennými exponátmi z obdobia poľskosti týchto zemí pred nemeckou nadvládou, popri početných brneniach pamätných výfazstiev Lokietka nad Križiakmi r. 1311 príťahuje pozornosť: zbraň a pamiatky slezských povstalcov, bojujúcich za národné a sociálne oslobodenie z nemeckého otroctva. V susedstve Slezského múzeum (2) v modernej, impozantnej budove nachádza sa sídlo Krajského národného výboru (3).

Stred mesta a najmä jeho pamätnodná časť, mení sa farebnými priečieliami a dekoráciami, vyznamenávajúc týmto Vroclav spomedzi mnohých iných mest. Staré obytné domy, starostlivo odbudované po vojne veľkým nákladom (4), sú pečlivo konzervované (5) a vytvárajú svojské ovzdušie a kúzlo mesta.

Krásnou, po vojne so zrúcaninou odbudovanou starou mestskou štvrtou je Ostrów Tumski — do ktorej vedie most Tumski. Pod zdálekom viditeľným kostolom sv. Kríža, stojí socha sv. Jána Nepomuckého z XVIII. stor. vybudovaná po dverej katedrály, vybudovanej po založení Boleslavom Chrabrym vroclavského biskupstva, týči sa katedrála vybudovaná v XIII. stor. — úplne rekonštruovaná po vojne.

Dnešný Vroclav je mestom vriacim veľkomestským životom. Pri starých, znovu vybudovaných obytných domoch, vyrastajú obrovské, moderne architektonicky riešené stavby (6). Vznikajú celé moderné sídliska a obytné štvrtle. Boli vybudované verejné budovy, divadlo, Slezská opereta (7) a iné stavby nutne portebné pre rozvoj veľkého mesta. V nemenej impozantnej stavbe nachádza sa vroclavský Obchodný dom (8).

Hitlerovské vojska, obklúčené sovietskou armádou napriek beznádejnosti, premenili mesto na nevnos. Kvôli udrižaniu spojenia s ostatným nemeckým územím, bez výčitek svedomia zburali a zrovnali so zemou celú štvrt, dnešnú „Grunwaldku“, meniac ju na letisko.

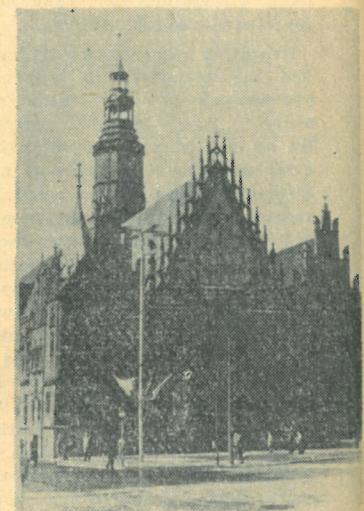
Po nečelých troch rokoch od oslobodenia na tomto území konala sa Výstava západných zemí, ukazujúca svetu, čo môže ľudový štát vykonať v tak krátkom období.

Vo veľkej Ľudovej hále (9), v ktorej sa zmestí niekoľkotisíc osôb a ktorá má len 9 tisíc miest na sedenie nachádza sa najväčšie v Európe kino — Gigant. Hned vedľa, naľavo, týči sa pamätná výstavná „Iglica“.

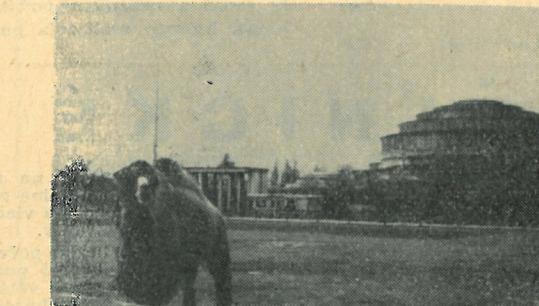
Kľudne plynú vlny Odry, ospievané v starých, slezských piesňach, hlbokých a smutných, ako bol smutný osud Poliakov na týchto terénoch, ktorí napriek staročnej porobe, zachovali si svoju poľskosť.

Pozdĺž obchodu brehov Odry, v pekné slnčenej popoluďu a nedele, prechádzajú sa desiatky dievčaťa, smelo súťažiacich krásou s varšavianskymi. Bezstarostne usmiate, ničím nepripomínajú uplynulé tažké roky.

Pozorujúc chodcov vroclavských ulíc, reportér nevie odlišiť, kto z nich je miestnym obyvateľom a kto pricestoval sem z iných oblastí. Pomiešali sa obyčaje, zvyky a úbory. Vyrástlo nové, radostné, vroclavské pokolenie.

7

9

Aj keď je nielen veľmi ťažké, ale súčasne aj odvážne a risikantné vešťiť dopredu, ktoré nové práce slovenských spisovateľov z plánu vydavateľstva Slovenský spisovateľ predovšetkým upútajú na seba pozornosť, na základe istých predpokladov možno vysloví domnenku, že to bude najnovšia próza Vladimíra Mináča „Nikdy nie si sama“ a román Kataríny Lazarovej „Sarkan na reťazi“.

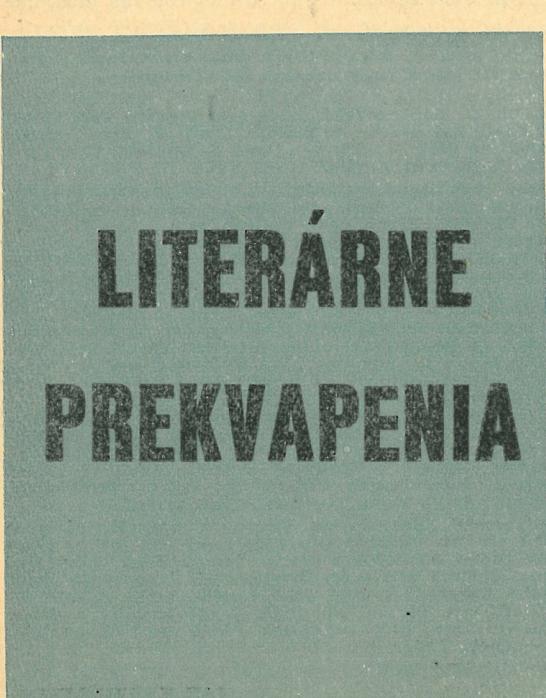
Vladimír Mináč je jedným z popredných slovenských prozaikov a možno povedať bez zveličenia, že je autom, ktorý sa dostal do vedomia slovenských čitateľov natrvalo. Toto netvrdime preto, že napísal na svoj počerne mladý vek (Mináč má štyridsať rokov) mnoho kníh, ale predovšetkým preto, že dal slovenskému čitateľovi jedno z jeho základných a najčítanejších diel. Myslíme na trilógiu „Dlhý čas čakania“, „Živi a mŕtví“ a „Zvony zvonia na deň“, ktorá zachytáva vnútorný dramatický vývoj generácie dnešných štyridsiatnikov od čias slovenského štátu až po rok 1948. (Po niektorých stránkach pripomína Mináčova trilógiu román polského prozaika Romana Bratného „Kolumbovia“). Mináč sa v trilógií vyrovnal s blízkou minulosťou a vo svojej najnovšej práci „Nikdy nie si sama“ sa pustil s preň charakteristickou vervou do problematiky súčasného života.

Mináčova nová knižka je vlastne dvojnovela, skladajúca sa z noviel „Marina“ a „Žoržik“. Prvá časť vychádzala na pokračovanie v časopise Kultúrny život a vzbudila nielen širokú pozornosť, ale aj veľmi rozdielne názory. Prečo si myslíme, že sa Mináčova nová práca ako celok stretne s neobyčajným ohlasom? Je celkom pochopiteľné, že čitatelia túžia po knihách, ktoré by hovorili o ich dnešnom živote, o ich týchzach a sklamaniach,

o ich ideáloch a problémoch, skrátka o tom, čo tvorí náplň vnútorného života dnešného človeka. A Mináčova kniha „Nikdy nie si sama“ splňa túto oprávnenú požiadavku do posledného písma. Jej prvoradou ambíciou je hovoriť o dnešnom živote. Najmohutnejšou vrstvou čitateľov všade na svete sú mladí ľudia a Mináčova kniha je venovaná predovšetkým im, hovorí o nich, čo zaručuje, že predovšetkým siahne po nej vrstva najpočetnejších čitateľov. Celkovo sa dnes hovorí mnoho o mladých ľudoch, starší im nechcú veľmi rozumieť, pristupujú k nim na základe svojich zájtkov a skúseností, obviňujú mladých ľudí z lahtikárstva a cynizmu, na druhej strane zasa mladí prechovávajú k starším určitú nedôverčivosť, obviňujú ich z neúprimnosti a životného puritanstva. Tento plodný napäť vzťah, hoci je taký lákavý pre literárne spracovanie, si okrem mladých autorov starší a skúsenejší autori dosiaľ nepovšimli. Priekopnícky sa tohto problému chytil práve Mináč, ktorý svoju prácu zaludnil predovšetkým mladými ľuďmi a usiluje sa priblížiť na koreň na jednej strane nepozormezu a na druhej nedôverčivosti.

Mináčova nová práca je vlastne morálno-politickej polemicou na dve strany, na jednej strane autor polemizuje s doterajšou literatúrou a na druhej je ostrie jeho polemiky namierené aj smerom k životu. V jeho práci je polemika prenesená do oblasti ľubostných vzťahov. Ide tu o modernej komponovaný príbeh o láske, ktorá predsa len existuje aj medzi mladými ľuďmi, je to príbeh, ktorý v niektorých častiach pôsobi trocha sentimentálne. Mináčovi však ani nejde natoliko o príbeh. Jeho krásna Marina, dnešná Marina, ktorú pred rokmi vylúčili z mládežnickej brigády a vysokoškolských štúdií len preto, že ľubila, neprestala veriť v exi-

LITERÁRNE PREKVAPENIA

VROCLAV

Vroclav má nejaké čudné kúzlo, ktoré pôsobí na každého. Toto mesto, celé storočia odtrhnuté od Poľska, je naskrize poľské. Už v X. storočí bol významným sidlišom a tuna mal Meško I. jedno s osvojich kniežacích sídiel. V r. 1000 Boleslav Chrabrý ustanovil vroclavské biskupstvo, ktoré bolo priamo podriadené gneznenskej metropole. v r. 1109 vroclavania mali veľký podiel na výfazstve na Psiom Poli. Mesto potom sa rozrástlo, rozkvitlo a stalo sa slávne od říška až po Bizantskú ríšu ako významné stredisko vedy a umenia. Počas neštastnej deľby provincií dynastia slezských Piastovcov blízka bola zlúčenia poľských zemí pod svoju berlou a keď by katastrofálny vpád Tatarov nebol zničil úspechy Henrykov Bradatého a Pobožného, a predčasná smrť nezobrala by Henryka Probusa možno, že hlavným mestom Poľska bol by Vroclav.

Avšak dejiny kráčali inou cestou. Slezsko, rozbité na nespočetné množstvo kniežatstiev prežívalo rôzne cesty osudu, až r. 1526 dostalo sa do rúk Habsburgovcov. Skutočnou katastrofou pre Slezsko a s ním pre Vroclav stal sa prechod r. 1741 pod pruskú nadvládu. Známy svojou brutalitou Fridrich II. zavrel univerzitu a jeho budovu určil na väzenie, sklady a lazaret. Započalo sa prenasledovanie všetkého čo bolo poľské v meste, v ktorom poľský bol každý kameň. Avšak ešte v polovici XIX. storočia Pol a Niemcewicz zistili, že bez znalosti poľského jazyka nedá sa vo Vroclavi existovať. Na reaktivované r. 1811 univerzite vzdelávala sa poľská mládež a v období revolúcii r. 1848 vznikli vo Vroclavi oddiely poľskej národnej gvardie, na radnici plápolala poľská vlajka.

Bohužiaľ po prvej svetovej vojne Vroclav nebol prinávrátený Poľsku. Musel

prežiť ešte brutálnu divokosť. Sfanatizovaní nacisti vyhubovali nielen každé živé poľské slovo, ale ničili všetko čo bolo poľské, prestavovali budovy, zamalovali staré nápis, ničili pamätníky minulosti. Zdalo sa, že pocitovali nenáviať k tomu mestu, ktoré každým svojim fragmentom proste kričalo o svojej poľskej minulosti. Keď 8. mája 1945 po 100-dňovom obliehaní nemecká posádka Vroclavi vzdávala sa — mesto konalo v plameňoch. Nasledujúci deň hranice mesta prekročila 17-členná skupinka civilov. Bola to tzv. univerzitná skupina pod vedením lvovského profesora — dr. Stanisława Kulczyńskiego. Kol dokola zúriilo peklo ohňa a oni z ohorených murov vynášali knihy.

— Čo vy tuná robíte? — skríkol nejaký vojak.

— Zakladáme vroclavskú univerzitu — odpovedal prof. Kulczyński, neskôr rektor tejto univerzity.

11. mája r. 1945 do Vroclavi pršla prvá skupina železničiarov. A neskôr? Neskôr tak ako v celom Poľsku. 22. augusta pohla sa prvá vroclavská električka. V septembri PAFA-WAG vypustil na koľajnice prvé vagóny. 8 septembra opera započala svoje poľské sezóny „Halkou“. 15. novembra započali sa prednášky na univerzite a politechnike.

Do Vroclavi bez prestarania prichádzali ľudia. Pracovali často za polievku a kus chleba.

— Keď odbudujeme — hovorili — budeme zarábaf.

Tak sa začalo. A dnes Vroclav je tretím v poradí, po Varšave a Krakove, najväčším vedeckým strediskom v Poľsku. Pozíciu Vroclavi určuje počet 8 vysokých škôl, niekoľkých výskumných ústavov Poľskej akadémie vied, 2.200 vedeckých pracovníkov ako aj asi 15 tisíc študentov, pred vojnou pod nemeckou

nadvládou jestovali vo Vroclavi len 2 vysoké školy na ktorých sa vzdelávalo celkom 3.000 poslucháčov.

Mesto je tiež strediskom čulého umeleckého života. Majú tuna svoje sídla: opera, filharmonia 5 divadiel, rozhlasová a televízna stanica a filmové ateliéry. Zaujímavá je tvorba vroclavských výtvarných umelcov, ktorí experimentujú v takých odvetviach ako sklo, keramika a umelecká fotografia.

Vroclav počíta dnes viac ako 430 tisíc obyvateľov a stále má nedostatok ľudí v nespočetných továrnach, ktoré činia mesto tiež jedným s najväčších priemyselných stredísk. Vo Vroclavi znovuvýstavba prebieha v imponujúcom temppe, ako keď by sa ponáhala. Tento spech je iste nutný. Položenie nad Odrou, ktorá spája slezskú priemyselnú pánev so Štetinom a ktorú v budúcnosti má spojiť kanál s Dunajom — otvára pred Vroclavom možnosti tak veľké, že dnes je ešte ľahko si ich čo len predstaví.

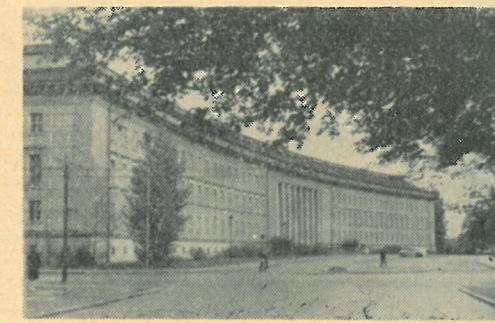
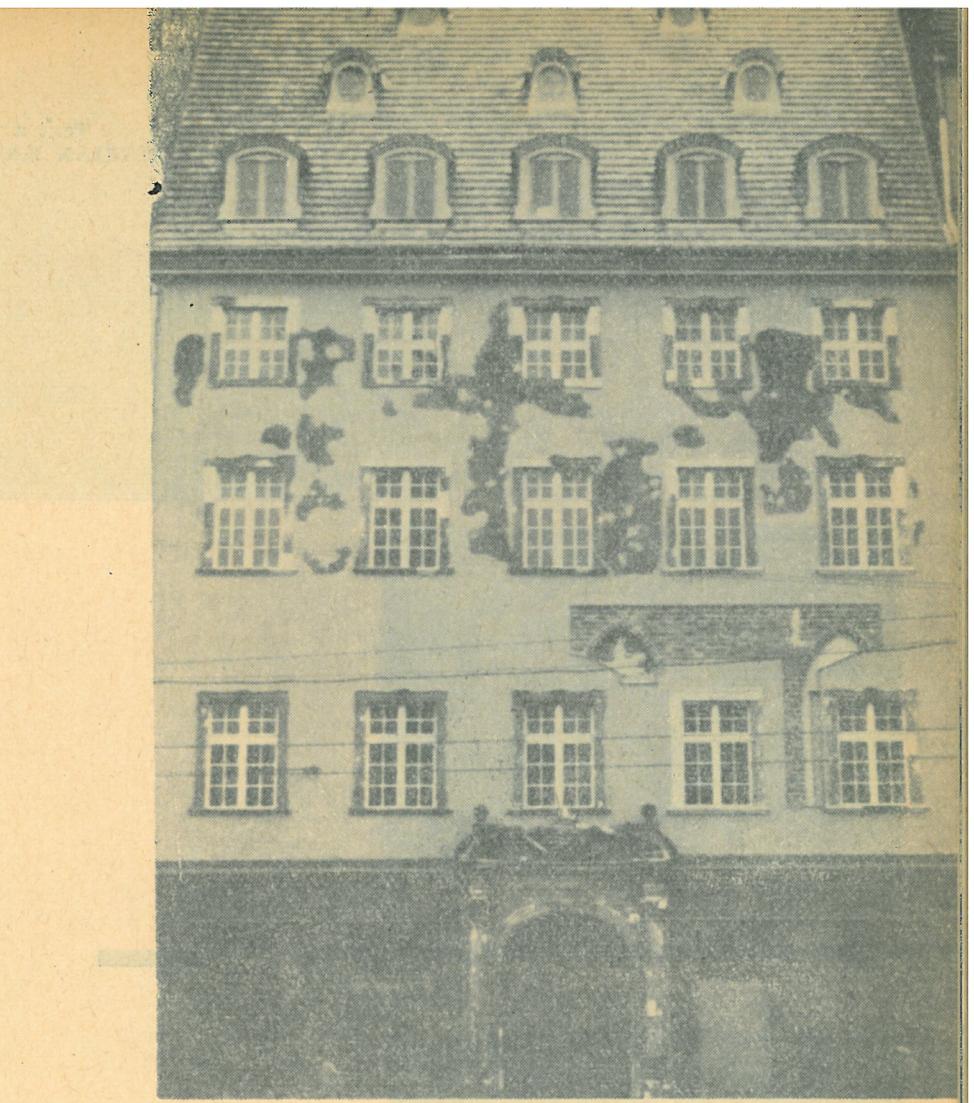
Podľa demografických predpovedí Vroclav roku 1965 bude počítať asi 500 tisíc obyvateľov a počet zamestnaných v priemysle stúpne na výšu 200 tisíc osôb.

Behom najbližších rokov bude o.i. prevedená rozbudova Vroclavskej továrn na umelé vlákna, továrn na výrobu veľkých elektrických strojov, továrn mechanických zariadení a továrn stavebných strojov.

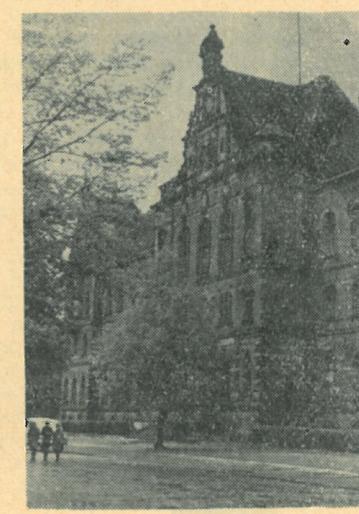
Sociálno-existenčné zariadenia podľahnú tiež rozbudove čo vytvorí lepšie životné podmienky pre obyvateľov tohto starého poľského mesta.

Vroclav, historické hlavné mesto Dolnoslezskej zeme a súčasne najväčšie mesto juho-západného Poľska — druhé v poradí po Katowiciach priemyselné stredisko, smeruje k lepšej budúnosti rýchlymi krokmi.

I. K.

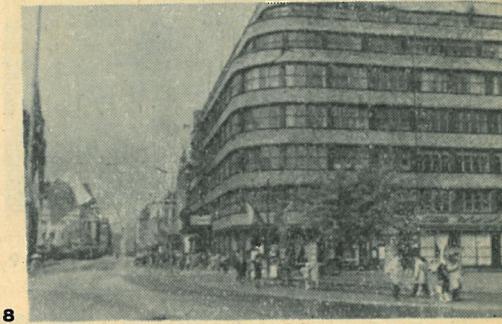
3

2

6

8

stenciu ozajstnej lásky, stretla Zoržíka a spojila s ním svoj život. Tako pochopený Mináčov príbeh Marininej lásky je polemicou na jednej strane s pokrytieckým puritanstvom a na druhej strane s literárnom módou zobrazovať s obľubou cynizmus v lúbotostných vzťahoch u mladých ľudí. Práve preto si Mináč dovolil aj trochu sentimentalitu a „štastný koniec“: polemizuje s autormi, ktorí s neobyčajnou chutou zobrazujú rozmanité rozdové historiky. Aj v tejto knižke máme možnosť poznáť celého Mináča. Ide za svojím obrazom čistého života, ide priamo celom proti módnym konvenčiam a anachronizmom v živote i v literatúre.

Aj román „Sarkan na refazi“ od spisovateľky Kataríny Lazarovej iste vzbudi širokú pozornosť v radoch slovenských čitateľov. Aj preto, že Katarína Lazarová už temer desať rokov neprišla s nejakou významnejšou publikáciu, hoci jej román Osie hniezdo v svojom čase známenal veľký úspech slovenskej literatúry. Lazarová pracovala na románe niekoľko rokov, a možno povedať, že dnes dostane do rúk slovenských čitateľov skutočne zrele dieľo vyprávajského umenia. Lazarovej „Sarkan na refazi“ je z iného cesta ako spominaná Mináčova práca. Lazarová je celkovo odlišný literárny typ. Vo svojom románe Lazarová nesiahala po dnešnom živote, vracia sa trocha do minulosti, konkrétnie ide o päťdesiatroky, teda o obdobie spred desiatich rokov. Týmto ale nechceme povedať, že sa azda Katarína Lazarová chcela vyhnúť naliehavým a pálivým problémom dnešného života, práveže obrazom života spred desiatich rokov mieri veľmi jasne do prítomnosti. V románe Sarkan na refazi Lazarová s hlbokou znalosťou a zasvätenosťou ukazuje dramatickú cestu pri konsolidácii významných so-

cialistických spoločenských vzťahov po februári roku 1948. Na rozdiel od literatúry, ktorá sa písala pred niekoľkými rokmi, autorka sa v románe nesústredí na všeobecné, historické kontúry tejto cesty, ale predovšetkým ju zaujíma dramatický vývoj, ktorý sa odohrával v tomto období v ľudoch z najrozmanitejších vrstiev. Lazarová napsala svoj román s presvedčením, že vybojovať výfazstvo proti nepriateľovi je zdaleka nie všetko, to najcennejšie výfazstvo je vo vnútri ľudí, v záujme ktorých vôle došlo k závažným spoločenským zmenám. Hlavné románové udalosti románu „Sarkan na refazi“ sa odohrávajú vo vidieckom okresnom mestečku a niektorími vedľajšími motívami sa prenášajú aj do Bratislavu. V románe vystupuje celý rad postáv, charakteristických pre život v tých rokoch v bežnom slovenskom okresnom mestečku. Katarína Lazarová sa vlastne usiluje zachytiť všetky typické vrstvy malého mesta, ide jej o čo najkomplexnejší obraz. Stretneme sa tu s ostro kriticky kreslenými postavami funkcionárov, sú tu bývali partizáni, ktorí sa vynikajúco osvedčili v protifašistickom odboji, no teraz musia mnohí z nich upruste bojať s vlastnou nespútanou živelnosťou, ak sa nechúť stáť prekážkou ďalšieho prudkého vývoja spoločnosti, stretneme sa tu s typickými malomestskými figúrkami a tato celá plejáda postáv je veľmi dômyselné pospájaná vzájomnými vzťahmi v premyslene skomponovaný celok. Lazarovej bohatu zaujmeň obraz zlomových rokov života v Československu je podaný s pokojom, ktorý autorke diktuju hlboké znalosti ľudí a vtedajších zložitých pomeroov, ide tu o klasický vytriený epické umenie, ktoré sa iste strene so zaslúženým uznaním najmä u starších a vyrovnanejších čitateľov, ktorých prítahujú skôr preverené hodnoty ako experimentovanie.

J. T.

WIĘCEJ AUTOBUSÓW PKS NA ORAWIE I SPISZU

Od 1963 roku powstanie samodzielny Oddział PKS-u w Nowym Targu. Fakt ten wpłynie dodatnio na zwiększenie ilości taboru autobusów, a tym samym pozwoli uruchomić dodatkowe, wygodne połączenia z miejscowościami Spisz i Orawy. Do tego czasu w tegorocznym sezonie letnim Oddział PKS w Zakopanem uruchaniu, wzorem lat ubiegłych, sezonowe połączenie Kraków — Zubrzyca, planuje przedłużenie linii Kraków — Bukowina do Jurgowa, a na trasie Zakopane — Jurgów wprowadza dodatkową parę autobusów, zapewniając tym samym zamiast 4-krotnego 5-krotnie połączenie dziennie tych miejscowości. W związku z otwarciem przejścia granicznego w Niedzicy uruchomiona została linia Niedzica-Nowy Targ.

Mieszkańcy Łapsz natomiast nie otrzymają na razie dodatkowego połączenia z Nowym Targiem. Jak poinformował Redakcja Dyrektora Oddziału PKS w Zakopanem, wprowadzenie na tej trasie dodatkowego autobusu byłoby nieekonomiczne i nieuzasadnione, tym bardziej, że poza dniami targowymi nawet jeden autobus kursujący na tej trasie nie jest w pełni wykorzystany.

Text a foto:
MARIAN KASKIEWICZ

7

10

9

5

8

V T E R

3

4

NY OD VLTAVY

1. Pohled na malostranské střechy s chrámem sv. Mikuláše
2. Takového počasí měl skoro dva týdny váš reportér. Nejenom u nás, ale i v Československu provádí jaro v tomto roce neočekávané žertíky. Snímek z Václavského náměstí.
3. Na Hradčanech, kam směřuje nejvíce turistů, si děti přes protesty šoférů hrají s mímčem.
4. Pomník Mistra Jana Husa na Staroměstském náměstí, dílo Ladislava Šalouna, odhalený v roce 1915 na památku pětistého výročí Husova upálení.
5. Zmrzlina pro ty, kteří i přes zimu nemohou opanovat mlsotu.
6. Národní museum na Václavském náměstí. Nedávno byla v Praze v Museu národního písemnictví otevřena výstava Tisíc let československo - polského přátelství. Tato zajímavá výstava se těší velkému zájmu.
7. Praha je rájem pro filmové operátory a fotografy. Snímky německé filmové kroniky na Staroměstském náměstí.
8. Dům módy — nebo spíše dům drahých ale hezkých věcí. Často se zde setkávám s rodáky z Polska.
9. Terasa hotelu Evropa je ještě prázdná. V odpoledních hodinách se zaplní těmi, kteří tráví čas u kávy a prohlížení nebo pomluvání bližních.
10. Děti — „oko v hlavě Československé republiky.“ Všechno pro něto je heslo úředního rozmařlování.

Nepamatuji si ani, kolikrát jsem již byl ve Zlaté Praze. Vždycky však tam jedu s pocitem vzrušení, věřím a přesvědčuju se, že to město najdu jiné. Má totiž neopakovatelné půvaby. Mění se jako drahokam vždy plným leskem, avšak stále jiným. Každé ráno je nepodobné minulým i budoucím a špatně počasi zde má také svůj půvab. Bylo to popsané mnohokrát. Toto město slavila největší pera světa. A kolik slov nebylo ještě napsáno...

Vím, že půjdu do některé hospůdky. Již jako „starý Pražan“ — pouze na plzeňskou dvanáctku, třeba k Tigroví. Jestliže nenajdu místo u zaplněných stolků, podívám se na bystře pobíhající číšnice s náručí zpěněných půllitrů, vtáhnu vůni piva, smíchanou s vůní doutníků vzbuzující žízeň, a půjdou hledat jinou hospodu. Bez hněvu, bez naříkání, vím totiž, že asi mi nebylo dáné zde, ale někde jinde se rozhodit. Jestliže zas v tom okamžiku někdo vstane od stolu, sednu si na jeho místo, doplňujíc organismus tohoto božského příbytku.

Nemohu s určitostí říci, zdali je tomu vinen plzeňský pivovar, nebo různý charakter Pražanů. V každém případě se člověk u stolu s pivem stává všem blízký. Od prvního do posledního půllitra. A nemá zde význam ani národnost, ani původ, ani jiné věci, které jsou lidské. Mluvil jsem s Pražany jejich vlastním jazykem i jinými, které znám lépe nebo hůře, představoval jsem se jako dělník nebo hrabě. Ne pomohlo... Obdiv zde může vzbudit pouze vtipnost, lítost jen opravdová křivda a odpor zas jenom neučinnost. Nejenom se pije pivo, ale také vzpomíná, rozvážuje o dobru a zlu, jako fazole se vyloupávají zrnka pravdy. Člověk se tedy svobodně pohrouží do cizích problémů, řeší stejně otázky, které nestojí za to, jak i světové problémy.

Lid je rozumný... Tento rys mu závidí cizinci, sčítavajíce skryté aktivity svého charakteru. Sou-sed zprava tvrdí, že postava Švejka neobrazuje pravdu. Hašek má ve mně obránce. Jiní se odvolávají na pravdu Sienkiewicze. Souhlasíme s tím, že literatura vzbuzující takové diskuse je jich hodna. Mezitím rostou čárky na talířích...

Pivem se člověk neopije... Může se jím opít pouze nováček, v našem horalském pojeticí „cepr“. Jsou takoví, kteří půllitr vypijí jedním douškem a i takoví, kteří táhnou dvěma doušky, jiní zase pijí tenkým praménkem... Na pražskou ulici se tedy vychází v růžové náladě....

Václavské náměstí je dnes příslušenou Babylonou věží. Je zde spousta cizinců z celého světa. Chodí dolu a na horu jako na promenádu. Není to nový zjev... Praha je a bude atrakcí... Novým zjevem jsou tuzemci ženského pohlaví. Ještě nikdy neviděly moje oči najednou tolik mladých a vkusně oblečených Češek. Staré zvyky zmizely. Místo košík vkusný svetr nebo jiný kabátek. Je to třeba zdůraznit, neboť to přispívá k přitažlivosti hlavního města. Pánská móda zde byla vždy známá. I dnes ještě každý mládežec nebo i starší pán resignuje z konfekce. Krejčí je tím, cím dentista. Ale vratme se k cizincům. Nechybí mezi nimi exotika... Jsou zde černoši z Afriky, hosté z Kuby, Američané a mezi nimi stará česká emigrace. Chodí a obdivují se. I když ulice mluví sama za sebe, proti propagálním přesvědčením, nestačí to. Vyprávěli mně, že jeden Francouz chtěl nutně uvidět

kostel sv. Vítá. Byl to velmi vzácný host a jak se říká, přijel po zcela jiné „linii“. Byl mu dán tedy nejlepší průvodce, s nímž přišel před známou historickou budovu. Průvodce začal mluvit o historii a architektuře katedrály, avšak Francouz stále žádal, aby jej pestil dovnitř. Vešel, chvíli se díval, a potom poprosil, aby ihned odjeli na poradu, které se zúčastnil. Teprve za několik dní, kdy s ním čestí přátel chytali pstruhu — takové prý ve Francii ještě neviděl, svěřil se, že šel do toho kostela proto, neboť mu bylo řečeno, že tam komunisté udělali hodonu.

Péče o památky je velká. Pro budoucí pokolení se zaznamenávají dokonce místa, proslavená nejnovějšími událostmi. Ale západní lháři a povídákové si to nechtějí uvědomit. Podvádějí a produkují naivky.

Zvykem, který je asi nejlepší, je když každý ví co je u něho dobré a co špatné. Usilovat o lepší je přirozené. Kritika však nemůže mít něco společného se lží. Příklad „hospody u Vítá“ je snad přesvědčivý. Stejně zde jak i všude nejsou opony. „Výzkumníci“ trhu turisté ze zahraničí (také z Polska) se nezajímají o ekonomickou stranu otázky, ale praktickou. Co kupit? Do různých světových stran putuje „krém — pudr“, látky, boty, dýmkы. To přidává práci celníkům a slávě této zemi. Dobře, že i od nás se vyzvádí „wyborowa“, „Carmeny“ a jiné věci. Je to rovnováha, i když v této soukromé mezinárodní výměně často chybí rozvaha. Nejsou však žádné překážky, aby na jedné straně byla konvence rozšířena až k moři a na druhé do Prahy a Bratislavě. Pražané, s nimiž jsem hovořil, potom touží. Touží a mají automobily.

Hůře však je jezdit vozem po Praze. Snadněji to jde pěšky. A jestliže se jede již pěšky, je těžko nenavštívit obchody. Všude je velký ruch. Obsluha je výborná. Velký výběr zboží, fronty nejsou. Pouze před obchody s masem a zeleninou — v poslední době nastaly totiž na tomto úseku těžkosti. V obchodech se skoro každý den objevují nějaké novinky, kromě toho je sortiment velmi rozsáhlý. Zvlášť levné jsou všechny dětské věci. Myslím, že se prodávají s myšlenkou o dětech levněji než je cena výroby. Vedle drahých věcí je hodně levných tak, že každý si může nakoupit podle toho, kolik má peněz. Je to účelná politika, směřující k uspokojení potřeby méně vydělávajících.

Z obchodů a procházky se každý rozumný člověk vraci do hospody. Pění se půllitry. Pivo na rozdíl od vína nebylo zdraženo a říká se, že cena nebude zvýšena, i když je velmi levné. Vodka je drahá, avšak málo se zde pije. Pivo by se však myslím pilo za každou cenu. Dokonce zahraniční turista, který při každé příležitosti počítá skromnou zásobu korun, nezná míry u plzeňského. Takový je to nápoj. Dobře, že se rozhodl trvale právě v Praze. Vždycky je to blíže nám. Stále více tam jezdíme a myslím, že přijde doba, kdy cesta do Prahy bude výpravou jako do Lodži, jenom trošku delší. Spolupráce našich zemí se totiž rozšířuje ze dne na den a můžeme být tedy přesvědčeni, že i na to bude v jejím rámci brán zřetel. Což si všichni i já sám přejeme z celého srdce.

Súostrovie Juana Frnandez rozkladá sa na západ od pobrežia Chile, v samom srdci Pacifiku. Môlokto z nás pripomína si tieto ostrovy zo zemepisu, aké skoro každý z nás, v detskej prežíva na jednom z nich nezabudnuteľné chvíle. Mas a Fuera — pomenovanie, ktoré nám nič nehovorí, ale obraz aký vyvoláva Daniel Defoe vo svojom románe spred dva a pol storočia, vykresluje v našej predstavivosti maličký ostrov záchrany a dobrodružstiev Robinsona Cruzoe. Ozívuje siluetu osamoteného stroskotanca, hľadiaceho do diaľky nekonečného oceánu. Vidíme, ako bojuje s prirodou, hľadajúc úkryt pred dravými zvieratmi, nachádza jaskyňu, ktorú mení na nedostupnú tvrdz, krotí kozy, ktoré poskytujú mu nielen výživu, ale aj odve.

Spolu s ním prežívame chvíle strachu keď vidí stopy navštívencov

zavolal, aby ho vyloží na viditeľný v dálke osamotený ostrov, aby nemusel hľať na svojho veliteľa a konal jeho rozkazy.

Kapitán ihneď využil priležitosť a aby sa zbavil hašterivého námorníka, súhlasil so žiadostou Selkirk. Na čln naložili celý majetok Selkirk, doložili mu nutne potrebné k životu náradie — a o chvíli smerom k ostrovu plával čln zo Selkirkom, ktorý pri sebe mal len: súdok pušného prachu, pušku, kresadlo, sekera, nôž, kompas a Biblia.

Tak sa začala história literárneho hrdinu našej mladosti, ktorý súhlasil s opustením lode, prišiel na Mas a Fuera, možno s nádejou v srdci, že onedlho zoberie ho z ostrova nejaká iná loď, ktoré v tom období dost často pristávali pri súostrovi Juana Fernandez, aby doplnil zásoby pitnej vody. Avšak osud zariadi, že Selkirk prežil na Mas a Fuera osamote štyri roky, žijúc jedine v spoločnosti divokých kôz.

Alexander Selkirk neboli prvým človekom osamotene žijúcim na tých bezludných ostrovoch. Už

Avšak bez prestania čakal na oslobodenie, prežívajúc ráz nádej inokedy zúfalstvo. Jedinými tvormi, s ktorými niekedy rozprával boli skrotené kozy. Každý rok však Selkirk viac odvyskal hovorit. Život stával sa napoly di-voký.

Záchrana prišla neočakávané — 2. februára 1708.

Ten deň, pred posádkou plachetnice „Duke“, ktorá bola na dlhej ceste, objavil sa na obzore ostrov Mas a Fuera. Kapitán lode Wood Rogers rozhodol sa doplniť na ľom zásoby pitnej vody a dať posádke krátky odpocinok. Smerom k ostrovu vypĺval čln, preplnený námorníkmi, ktorí o chvíli rozbehli sa po ostrove.

Po nejakom čase skupina námorníkov uvidela tajomnú jaskyňu, ktorá vzbudila ich záujem. Opatrné začali vchádzať do nej.

Stretli sa tvárou v tvári. Z jednej strany námorníci, prekvapení neočakávaným zjavom zarastnutého, do kože oblečeného človeka a z druhej strany Selkirk, už skoro smierený so svojím osudem

kapitán Rogers vydal knihu „Cesta okolo sveta od roku 1708 do roku 1711“, ktorá mala kapitolu venovanú Selkirkovi a jeho dobrodružstvám na osamotenom ostrove.

Neskôr, 1. decembra 1713, anglický novinár Richard Steele v časopise „The Englishman“ uverejnil obsiahly článok o dobrodružstvách Selkirk. Napriek tomu boli by pravdepodobne zabudnuté, keď by náhodou kniha a článok o ľom nedostali sa do ruk Daniela Defoe.

V tomto období, r. 1719, po životných úspechoch a poklesoch, 58-ročný Daniel Defoe, urýchlene potrebujúc peniaze na veno pre svoje tri dcéry, ponúkol londýnskemu vydavateľovi román-pamäti námorníka, stroskotanca žijúceho na bezludnom ostrove. Rukopis bol prijatý a 25. decembra 1719 ukázala sa kniha pod názvom „Život a prekvapujúce dobrodružstva Robinsona Cruzoe, námorníka z Yorku“. Náklad ako aj ďalšie šesť vydani bolo bleškové rozobrané. Tento dátum historici literatúry uznaní neskôr

aj zaobráai sa politikou. Zúčastňuje sa masovej vzbúry sedlákov a tkáčov, keď princ Monmouth siahajúc po korune prišiel v Anglicku po smrti Karola II.

Vo veku 38 rokov meni pôvolanie a stáva sa spisovateľom — počiatocne pamphletom útočiacim proti konzervatícom — továrom. Zlomeselný pamphlet namierny proti kráľovskému dvoru je príčinou toho, že sa dostáva do väzenia z ktorého vychádzar. 1704. Je to obdobie ostrých bojov o vplyvy tak vhlígov ako aj torysov, umocňovania sa na anglickom tróne hannoverskej dynastie. Daniel Defoe v tom období spolupracuje s vládou aj proti nej, je striedavo agentom vhlígov a torysov. Roku 1712 za napísanie protijakobínskej sytý opäť sa dostáva do väzenia, ktoré s konečnou platnosťou vybíja mu z hlavy politickú činnosť. Pero odovzdáva do služieb svojich nezávazných protivníkov a stáva sa vlastným novinárom.

Skoro dvadsať rokov je novinárom a politickým agentom pla-

Dobrodružstva ROBINSONA SKU

sto rokov pred ním, zachraňujúca sa po stroskotani lode našlo tuna útočište šest holandských námorníkov. Prežil tam tiež osamote sedem rokov stroskotanec, istý španielský námorník — Pedro Serrano. Na tom istom ostrove na ktorom pristal Selkirk pred štvrtstoročím, r. 1681 našiel záchrannu pred smrťou v oceáne indiánskym námorníkom-stroskotanec Robin, žijúci tam osamote dlhé roky.

Pre Selkirka najhorších bolo prvých osem mesiacov. Pravda, netrpel hladom a smädom, ale keď nádej na rýchlú záchrannu inou lodou začala klesať, namiesto istoty ovládol ho strach pred samotou a nebezpečenstvami neznámej a tajomného ostrova.

Vzdušajúc sa dobrovoľne z lode nikdy by nebol veril, že štyri roky ani raz neuvidí stoziar a ani jedného človeka.

Postupne stále viac si zvykal na svoj osamotený osud a časom opúšťal ho strach pred životom uprostred divokej prírody. Poznával tisíce jej tajomstiev o ktorých doposiaľ ani nepočul.

samotára, ktorý skoro zabudol ľudskú reč, v prvej chvíli nechápal odkiaľ sa vzali v jeho jaskyni ľudia.

Len na palube lodi Selkirk si uvedomil, že je zachránený. Postupne priprinájuc si reč, porozprával kapitánovi a posádke lode svoje zážitky a smutný osud osamoteného človeka na bezludnom ostrove nachadzajúcom sa uprostred nedozierného oceánu, odkazaného len na vlastné sily.

Kapitán a posádka plachetnice „Duke“ boli nemenej prekvapení nájdením Selkirk, ako on sám zprávou, ktorú počul o ďalších osudoch lode, ktorú pred štvormi rokmi opustil. Prekvapený Selkirk dozvedel sa, že lod ktorú opustil onedlho potom sa potopila sa o skoro všetci námornici zahynuli. Týmto spôsobom osud odsudzujúc Selkirku na samotársky život na Mas a Fuera, záchranihol ho pred smrťou v oceáne.

Zpráva o osude a záchrane Selkirka, stala sa známa v celom Anglicku. Obkopila ho sláva. Bol uverejňovaný jeho zážitky.

O rok po prichode do Anglicka,

za narodeniny moderného románu.

Daniel Defoe, potomok flámskej rodiny, hľadajúcej útočište pred španielskou inkvizíciou v Anglicku a menujúcej sa jednoducho Foe, narodil sa roku 1660. Len Daniel neskôr pripomína k svojmu priezvisku spoluľašku „de“.

Prvá mladost Daniela Defoe ubiehala v období po upadku Cromwellovej republiky a návratu monarchii, prinášajúcej so sebou prenasledovanie mešťanov a remeselníkov.

Jeho otec, majiteľ továrne na výrobu sviečok a neskôr mäsiar v londýnskej City — puritán, predurčil syna na pastora. Avšak Daniel nespĺňa otcove nádeje a volí si kupeckú kariéru. Oženil sa veľmi mladý s Mary Fuffley, s ktorou ma sedem deti. Veno manželky umožňuje mu obchodovanie. Kupecké povolanie neprevádzka dlho. Zaplietol sa do dobrodružných finančných spekulácií a rýchlo bankrotoval, skryvajúc sa nejaký čas pred veriteľmi.

Daniel nielen obchodoval, ale

teným vládou, slúžiac raz torysom a keď sa mení vláda, predstiera opozicionistu a slúži vhlígom.

Daniel Defoe je však celým srdcom sviazaný s ideológiou súčasnej buržoáznej triedy Anglicka a uvedomuje si, že tak vhlívia ako aj torysovia, sú dvoma frakciami tej istej zemanskej a finančnej kasty, vzájomne si vyvádzajúcej korisť.

Bol jedným s najplodnejších anglických spisovateľov a napísal viac ako 250 titulov. Materiály a námety pre svoje romány čerpal z ľudných denníkov, z opisov cest a zemepisných objavov. Zo štatistik a mestských záZNAMOV, z kroník, z lekárskych zpráv a priameho rozprávania námorníkov.

V každom svojom románe prejavil sa Defoe puritán, ktorý vychádzal v Biblia rovnost mešťana Šafachitovi, že súkromné vlastníctvo pochádza od Boha, ktorý vynahradzuje milosťou za poctivé vedenie účtovníckych obchodných kníh a hrdina odporúča sa do vôle osudu.

júcich ostrov Ľudožrútov. Neskôr ho vidíme ako spolu s Piatkom v lúčoch tropického slnka obrába pôdu a konečne prináša neočakávaný pomoc námorníkom lode ovládnutej časťou vzbúrenej posádky. Zachraňuje ľad, ktorá zase jeho zachraňuje a umožňuje mu návrat do rodinného mesta.

Predlohou Robinsona Cruzoe, stali sa zážitky Alexandra Selkirk, Skóta; neukáznenej námorníkom z anglickej plachetnice.

Písal sa rok 1704, keď na Pacifiku objavili sa plachty lode „Five Ports“, plávajúcej popri súostroví Juana Fernandez. Na jej palube už po nejaký čas stále vznikali hádky medzi námorníkom Alexandrom Selkirkom a jeho kapitánom Williamom Dampier. Hádky dospeli tak ďaleko, že v istom momente Selkirk

To, že priemysel je nositeľom pokroku nikto nepopiera. Dokonca aj gazdinka zo západnej podhalanskej dedinky pocítuje ekonomickej výsledky, aké dáva novotarskému okrešu Obuvnícky kombinát.

Kombinát vznikol v Novom Targu nedávno. Len roku 1954 na mieste stavby boli sfarebne smrekové, bola započatá montáž hal, priviezli prvé transporty strojov.

Ale vtedy nie všetci mohli pochopiť, aký tento Kombinát bude mať vplyv na aktivizáciu podhalanského rajónu. Len keď z pásu zišiel prvý páar topánok a bolo možné ho nie len vziať do ruky a pozrieť si, ale aj obut, skalnaté Podhale vzalo na vedomie tento neobvy-

klý fakt a uverilo, že aj v ich západlých dedinkách nastanú zmeny. Predsa sprievodnou myšlienkovou pri lokalizácii Obuvníckeho kombinátu práve na Podhale popri iných technicko-ekonomickej elementoch bolo až to, aby nie len upoznali činitelia tvoriacich mesto Nowy Targ, ale aj pozdvihnuť úroveň života okolitých dedín tohto zaostalej rajónu, cestou zamestnania voľných rúk, ktorých nadbytočno pociťovalo Podhale.

Nie je možné tunu analyzovať ako sedemročnej činnosti tak veľkej priemyselnej jednotky, zlepšili sa hmotné podmienky obyvateľov okolitých dedín, ale stačí porovnať, že súčasne je viac motoriek ako pred vojnou bicyklov, že oživilo sa stavebné hnutie, že titulom zárobkov v Kombináte do rúk goralov prechádzal už teraz viac ako 70 mil. zl. ročne.

Autorovi podarilo sa nadvziať rozhovor s niekoľkými robotníkmi Novotarského obuvníckeho kombinátu. Nepýtal sa na národnostný pôvod tých dochádzajúcich do práce, hoci je isté, že medzi dochádzajúcimi je hodne Slovákov bývajúcich na Orave. Vo všetkých odpovediach prelíiali sa dve záležitosti — teraz už môžem myslieť o stavbe nového domu, teraz už mám čo počítať, vydávať a šetriť. Antonina Tylka je majiteľkou 2 ha kamennej pôdy a má nemocného manžela, starú chalupu počítajúcu 138 rokov, ktorú dokonca chceli kúpiť do múzea, ale ako existoval bez bytu. „Z nášho Rogozníka dochádzajú do práce v Kombináte jedna a dokonca tri osoby skoro z každého domu.“ — hovorí už nie mladá Tylkova.

NOVOTARSKÝ KOMBINÁT

— A čo robíte so zarobenými peniazmi? — spýtal som sa len tak.

— Dom budem stavať a šetrím — odpovedala opravujúc si šatku na hlave. Janek Szczęch z Ludźmierza nemohol voľaťky vyžiť rodinu z práce na kamenistej roličke a Franek Byrtak pred vznikom Obuvnického kombinátu tŕkol kamene na ceste. Teraz hrdo hovoria — pracujem vo fabrike, som robotníkom.

Jeden z mladých ľudí povedal, tuna človek nielen zarobi ale vyučil sa aj remeslu, a viete, čo to znamená mať svoje remeslo.“ Neskôr som zistil, že z tým učením bolo vše-

lijisk. Pred započatím výroby bolo treba naučiť týchto ľudí pracovať. Riaditeľstvo Kombinátu posalo niekoľko novopečených robotníkov do iných obuvníckych továrn, ale len niekoľkí skončili kurz — vraciali sa domov po dvoch, troch týždňoch a hovorili, že ich „dusi“, ako v tej pesničke „goraľov“ pojali žial a vraciali sa do hal.“ Nebolo iného východiska, ako učiť ich výrobnej technológiu priamo na mieste — hovorí ekonomický inštruktor KP PZPR a hoci utiekli z tamtých továrn, ukončili kurzy tu na mieste. Mnohí z tých prvých „počiatočník“ kádrov získali tituly majstrov, sú tiež vedúci výrobných oddelení a Szostak z Poronina po kurze už 4 roky pracuje na montáži. „Voľaťky — hovorí o sebe Szostak — hral som na svadbách, vyzrezával som rôzne pamätnkové predmety z drva pre rekreačné, ale prosím vás keď sa skončila sezóna len sadnij a plač.

Teraz som váženým robotníkom.“

Cestujú a idú od Dębna, Czorsztyna, Trybsza od Kluszkowa, Ludźmierza, Działosia a Maniowej, každodenne v počte viac ako 4.500 včerajsích bačov, juhásav a gázdiniek — vyzábať topánky.

Mnohí z nich túžia stať sa skutočnými robotníkmi, ktorí bývajú blízko svojej továrne, ale súčasne tých bytov buduje sa ešte málo. Ešte nemnohí z nich postupili tak ako Szostak z Poronina, ktorý býva nedaleko a hrdo hovorí, že je robotníkom. Znančný počet zamestnancov tovární je nútensky bývať ešte vo svojich doterajších obydlia a cestovať do práce.

Ale veria a opodstatnene, že aj v tom nastanú zmeny. Ešte nedávno Kombinát vyrábal ročne 100 tisíc párov topánok a už tento rok výroba stúpne na 4 milióny párov ročne. Roku 1965, ku koncu päťročnice plánuje sa dosiahnutie ročnej výroby do 10 miliónov párov topánok. Bude to obrovský skok. Predvída sa — čiastočne už nastala realizácia plánu — výstavba nákladom 100 miliónov zl. válcovne gumy a chemického oddeľenia na výrobu farieb, lepidiel, voskov, apretúr. To znamená nielen vzrast výroby ale aj zamestnanosti.

Jednu podstatnú úvalu nastolili výsledky rozhovorov. Je už taký zvyk, že toho typu

veľké stavby — akou je Obuvnícky kombinát — sprevádzajú a niekedy predchádzajú investície sociálne, kultúrne a bytové. Je treba vedieť, že včerajsich juhásov je nutné naučiť myslieť a žiť po novom a napríklad v celej novotarskej kotline není ani jedna divadelná sieň a Kultúrny dom v Novom Targu o niečo väčší ako dedinské osvetové miestnosti, nie je v stave plniť takéto funkcie. Ako z toho vysvitá, isté proporcie v investi-

P. D.

Jeho najpopularnejší román, v ktorom sa plne prejavil jeho talent „Dobrodružstvá Robinsona“ ukazuje boj človeka s primitívou prírodou podľa vzoru epochy a triedy, ktorej predstaviteľom bol Defoe. Prihody Robinsona sú typické pre osudy ľudí a obchodníkov, ktorí v tom období robili svoje kariéry, triedy z ktorej pochádzali všetci kolonizátori mladoburžoazného Anglicka.

Svoj román spracováva Defoe s nádherným precítením realizmu. Avšak nezriecká sa fantázie. Za vzor volí si prihody Selkirk, ktorého priezvisko mení na Cruze, priezvisko svojho školského kolegu. Pridáva mu meno osamoteného indiánskeho stroskotanca Robinsona. Celú prihodu umiestňuje o 50 rokov skôr a prenáša z Pacifiku na Atlantický oceán, pri ústi rieky Orinoko vo Venezuele, ktorá bola vtedy ešte nepreskúmanou pevninou. Vymysleného Piata vychováva a učí tak, ako súčasní britovia zisťovali si domorodcov vo svojich koloniách.

Predstavu ostrova, ktorého názov zmenil obklopuje takým konkrétnym ozvduším, akoby ho skutočne videl. Hospodárske skúsenosti Robinsona na ostrove popisuje v súlade s názormi vtedajšieho kapitalizmu a jeho osudy sú tak neočakávané ako osudy samotného autora, ktorý raz bol pod vozom a raz na voze.

Napriek tomu, prihody Robinsona po storočia sú strhujúcou lektúrou, prenášajúcou do romantiky dobrodružstvá prvých morských plavcov. Barevné a zaujímavé prešli do pokladice svetovej literatúry. Dokonca ani dnes Robinson neprestáva byť symbolem človeka bojujúceho s primitívou prírodou, hoci celý jeho systém vlády na ostrove pripomína kolonializmus.

Daniel Defoe napriek neobvyklej plodnosti zomrel v úplnom zabudnutí 26 apríla 1731, nezanechávajúc rodine žiadenské testament. Jeho súčasníci nezachovali si ani najmenšiu jeho podobizeň, ani jeden portrét. Jediný popis osoby Daniela, jedného z najpopulárnej-

sich spisovateľov vtedajšieho obdobia zachoval sa jedine v zatyčáči z roku 1702: „strednej postavy, štíhly, asi štyridsať rokov, tmavej pleti a tmavých vlasov (nosí parochňau), nos zahnutý, znamienko okolo úst.“

Dnes po storočiach jaskyňa na ostrove Mas a Fuera, na ktorom žil Selkirk, a ktorú Robinson pomenoval svoju jaskyňou, je navštievovaná zvedavými turistami. Nemnohí obyvatelia ostrova ukazujú im jaskyňu v ktorej vraj býval Robinson a predávajú pamiatky — črepky hrncov, vraj vypálených Robinsonom. Ešte na svetovej výstave Chicago r. 1893 ukazovali kostru kozla, ktorú vraj Robinson zakopal pri vchode do svojej jaskyne.

Rodinný dom Alexandra Selkirka v Largo v grófstve Five v Škótsku je zachovaný po dnes a nachádza sa tuna jeho socha z bronzu. Selkirk z vysokého postavca, zahalený do kože, v ktorej chodil po ostrove, s puškou pri nohe, zahadený do morských diaľav, pripomína turistom svoje nezabudnuteľné dobrodružstvá.

ZÁCHRANA

Nad Oravou, tak ako nad celým Poľskom začali fažké, dážďové mraky. Už celé týždne neustále pršalo. Babia hora ako nikdy, celá bola pokrytá snehom. Tažko bolo predpokladať, kedy sa konečne vyjasní a spoza mrakov vysukne slnko. Gazdovia netrpeživo čakali tú chvíľu. Už teraz pokúšali sa vypočítavať následky dlhotrvajúcich dážďov v tejto horskej oblasti v ktorej bol nedostatok vodných nádrží zachycujúcich prebytok vody z mnohých rozvodných potokov. Niektorí vypočítávali o koľko budú mať menšiu úrodu ak budú musieť opäť siať a sadit, aby vyrovnať straty vzniklé následkom oneskorenia tohoročnej jari. Ešte všetko dá sa nadrobíť, len aby konečne prestalo pršať. Slnko všetko prídu s pomocou, rýchlo vysúšajúc rozmnoknité terény. Príroda ožije a bude možno začať jarné práce na roli. Len tieto dásde spôsobili, že je nedostatočok rekreantov a doma bolo by dobrých niekoľko dodatočných grošov.

Jeden z takýchto dní — 5. júna cez obed, z okna svojho domu pozeral na zatiahnuté, zamračené nebo a v diaľke viditeľné kopce pokryté snehom obyvateľ Zubryce — Wendelin Kott. Pozeral na tečúci pred domom vo vzdialosti asi 200 metrov potok Czarna Orawa, ktorý bol obyčajne pokojnou bystrinkou. Ale dnes, keď horské potoky a bystrinky pribrali aj Czarna Orawa je rozvodnená. Behom niekoľkých hodín potok premenil sa na spnenú rieku, tečúcu širokým vzbúreným korytom.

Vyliatie Czarej Orawy nikoho neprekvapilo. Obyvateľ Zubryce, ktoré čas domov bola položená za vodou vedeli, že napriek zvýšenej hladine je treba prechádzať na druhú stranu potoka, aby sa dostal do práce alebo vybaviť najnutnejšie záležitosti. Napriek tomu, prechod cez lávku obyčajne nechádzajúci sa nad vodou, teraz skoro neviditeľnou vo vzbúrenej vode — neboli najpríjemnej.

Prechod cez rozvodnený potok neboli tiež ľahký pre mladomanského zo Zubryce — Emiliu Pavlákovou rodenú Grabarczykovú. Manžel daleko na práci v Moravskej Ostrave v Československu. Doma je 6-mesačné dieťa a ona musí ho na chvíľu nechať a bežať k otcom bývajúcomu na druhej strane potoka. Nerada odchádzala z domu, konečne kedže nemohla dlhšie čakať, hodila šatku na hlavu, chytala dásdnik a utekala. Predsa hned sa vráti.

Cím bližšie k vode, tým väčšia hrôza. Emilia Pavláková ešte nikdy nevidela Czarnu Oravu tak rozvodnenú a predsa nad ňou sa narodila a vychovala. Najstarší ľudia v dedine hovoria, že od 70 rokov nebolo tak veľkej vody. Opatrne vchádza na lávku, pod ktorou vrie a kipí vodný živel. Ani nie je tak veľmi hlboká, len asi 2 metre, ale z akou silou voda ráti sa dopredu. Po obidvoch stranách lávky je vidieť len vodu a vodu, ktorá z diaľky vôbec nevyzerá tak strašne.

Ešte niekoľko krokov a bude na druhej strane. Avšak Emilia nevie, že silný prúd vody podmyl veľké kamene, na ktorých sú položené mohutné drevene klady, slúžiace normálne ako lávka — mostík pre piesčikov. Naraz nadišla silnejšia vlna a podmyté kamene sa zachvelli. Bol to len zlomok sekundy, lávka zmizla pod vodom a mladá žena náhle našla sa v zúriacej vode. Nemala dokonca ani čas zavolať na pomoc.

Tento moment cez okno uvidel Wendelin Kott. Tento mladý, asi 32-ročný, silný muž, nerozmýšľal ani chvíľu. Ihned vybehol z domu, behom utekal k vode a bez rozmýšľania skočil do riečného prúdu. Hlavou vŕia mu rozične myšlienky. Len nedá sa prevrátiť, udržať sa na nohách. Možno ešte niekoľko príde na pomoc. Miestami plával a miestami keď voda bola plytšia, uteká smerom k vlnami odnášanej žene, každú chvíľu miznucie pod vodom. Neviad, že je úplne premočený, že má stále menej sily. Musí vytrvať, voda nesmie zobrať mladý život. Ešte trocha námahy, este posledné vypätie sil a určite ju zachráni pred strašným životom. Úporne hľadal Emiliu pod vodom a keď ju vŕny vynádzovali na povrch, ihned snažil sa dostať k tomu miestu. Neviad, že po oboch stranach vody zoskupilo sa hodne ľudí. Nepochuje ani hlas naľakanej manželky, ktorá ho prosí, aby sa neutopil, aby sa vrátil, predsa má dvoje malých detí... Taktiež nepočuje ako jedná so žienou volá na druhú: nech tvoj manžel ide na pomoc a tá druhá odpovedá: nech tvoj ide a pridržiava muža za rukáv, nikto viac neprichádza na pomoc.

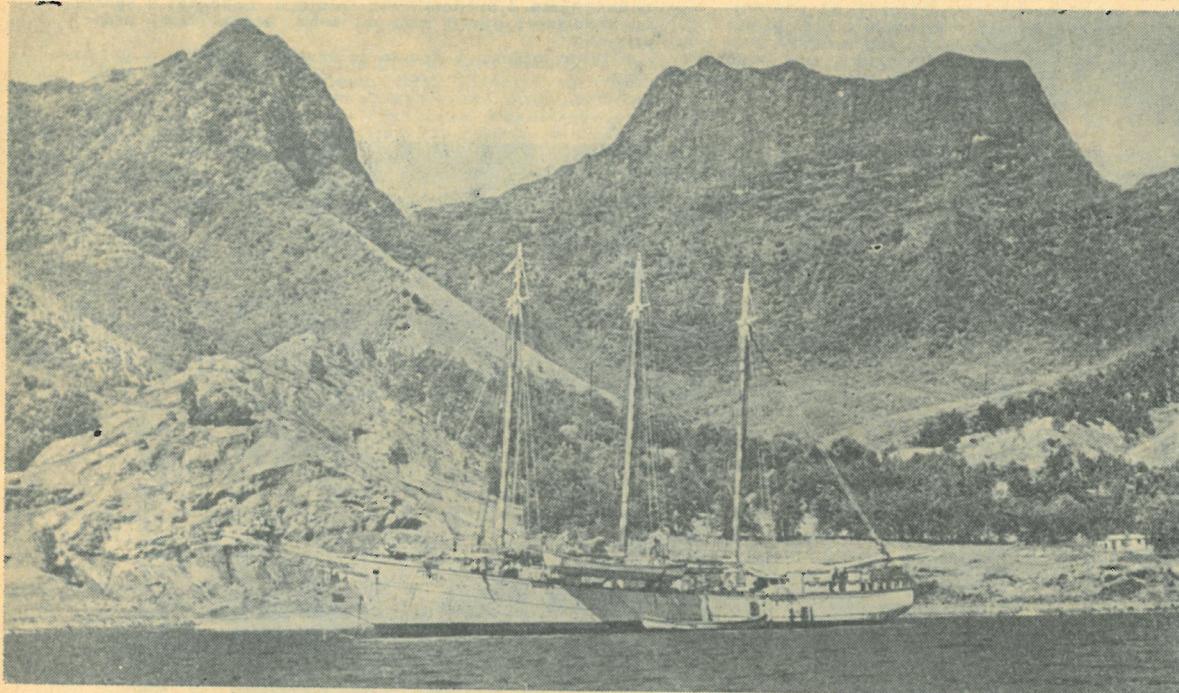
Konečne po niekoľkých minútach o niekoľko sto metrov nižšie chytí Emiliu ktorá už bola v bezvedomí. Ešte trošku námahy a úplne vyčerpaný vychádza na breh tejto viac ako 20 metrov a miestami dokonca 40 metrov širokej rieky-potoka.

Len teraz sa pohli pasívni diváci. Odoberajú z ruk Wendelina Kotta ženu, robia jej umelé dýchanie a nesú ešte stále v bezvedomí do jeho domu. Manželka Wendelina nečaka na výsledok prvej pomoci, uteká pre lekára. Na šťastie býva len necelé pol kilometra od nich. Doktor Nosal bol doma, ihned prichádza s pomocou. O ďalších niekoľko minút, vďaka rýchlej pomoci, mladá matka nadobúda vedomie. V prvom momente nevie kde sa nachádza, ale o chvíľu keď už vie všetko hľadá s vďakou na Wendelinu Kotta, ktorý s ohrozením vlastného života zachránil ju pred strašnou smrťou, zachránil matku malému dieťaťu.

Na základe informácií J. KOVALÍKA spracoval ADAMEC

TOČNÉHO

Ostrov Mas a Fuera

Požiadavky tejto plodiny pestované m.in. v horských a podhorských oblastiach sú — lahlá, hlboká, kyprá pôda s dostatočnou zásobou živín, vlahy a vzduchu, so slabou kyslou reakciou. Dalej vyžadujú teplo stejnomerne rozdelené behom celého roka. Vysoké teploty najmä v období kvitnutia a vytvárania hlúz znižujú výnosy. Naopak neskôr jarné mrazy poškodzujú už vybastlé nadzemné časti. Značné sú aj požiadavky na vysoký obsah živín v pôde, zvlášť je to potreba veľkého množstva drasliku. Pod zemiaky hnojíme predovšetkým oborníkom, ktorý rozhodime už na jeseň v dávke 200-300 q/ha. Nutné je aj doplnenie chýbajúcich živín minerálnymi hnojivami vo forme Siranu amonného (2-3q/ha) alebo ledku vápenato-amonného, ďalej superfosfátu (2,5 — 3,5 q/ha) a 400/0 draselnnej soli (3-4q/ha).

ZEMIAKY

Zemiaky rozmnožujeme len vegetatívne z hlúz. K sadeniu vyberáme hlúzy zdravé vo väte 50-80 g. Vysadzujúc hlúzy už nakličené, môžeme dosiahnuť zlepšenia výnosov od 40% — 10%, zvlášť pri neskorom sadení zavinenom nepriaznivým počasím. Vyhýbame sa pokiaľ je to možné vysadzovaniu krájaných hlúz, ktoré sú lahlá napadané najrôznejšími chorobami a škodcami. Doba sadenia je doporučovaná v horských oblastiach do 15. mája, v zemiakových oblastiach do 5. mája a v repných oblastiach do 20. apríla. Každý neskôr s termín sadenia znamená zniženie výnosov. Hlbku sadenia určujeme podľa druhu pôdy a jej vlhkosti. Najvhodnejšia je hlbka 6-10 cm. Len v suchých oblastiach sadíme až do 12 cm, na faších pôdach len do 4-6 cm. Potrebne množstvo saďby je 20-30 q/ha pri vzdialenosťi 50×50, 50×40 alebo 60×40 cm.

Ako dôležité je zvolenie vhodnej hlbky sadenia ukazuje doluuviedená tabuľka, z ktorej vynikajú najvyššie straty pri zbere pri sadení do 18-20 cm.

hlbká sadenia

Výnos hlúz q/ha	288,4	274,7	250,5
Straty pri zbere	24,2	4,3	70,4

Po vysadení prevádzkame tzv. kultivačné práce čiže ošetrojeme pole tak, aby sme udržali pôdu v kyprom stave, bez plevelov a pritom vhodne nahnutú k trsom. K ošetrovaniu patria aj opatrenia sledujúce boj proti chorobám a škodcom. V zemiakovom poraste musíme vykonať tieto základné práce: 2-3 × bránovať, 1 × presekávať, 2 × kopcovávať. Pôda má byť v dobe od sadenia až do vytvárania púčkov v neustálom pohybe. V suchých oblastiach alebo v lahlkých pôdach ihned pa zasadení zemiakov ešte valcujeme. Sled

práce v časových termínoch riadime tak, aby sme najneskôr každý ôsmý deň boli v zemiakovom poraste. Celková doba ošetrovania trvá približne 45-50 dní od sadenia do času, keď zemiaky začinajú nasadzovať puky. Potom už nesmie nastať žiadny pohyb pôdy.

Po celú dobu vegetácie je nutné pamätať na choroby a škodcov. Najmä nesmiem zábaďať na mandelinku zemiakovú a zemiakovú plesenú. Plesni je doposiaľ venovaná veľmi malá pozornosť, napriek tomu, že nebezpečie a výnosové straty sú tak viditeľné. Doporučuje sa preto postriekovanie mednatými prípravkami aj keď sa plesená nevyskytuje. V každom prípade postriekovanie mednatými prípravkami priaživo pôsobí na výnos hlúz. Pri výskytu mandelinky zemiakové je najúčinnejším prostriedkom zbierané vajčiek, lariev a chrobákov, prípadne poprašovanie Azotox alebo HCH. Každé objavenie sa mandelinky je treba hlašiť na najbližšej stanici ochrany rastlín.

Zber zemiakov ma sa prevádzkať až po úplnom dozriani porastu, čo poznáme podľa zoschnutej vŕate. Zber prevádzkame podľa možnosti v suchý deň, lebo zemiaky zbierané za mokra lahlajú hniez. Vyorané zemiaky preberieme, roztriedime, oddelime hlúzy poškodené a nemocné od zdravých. Uskladňujeme ich bud v pivničných skladovacích priestoroch, v ktorých dosahujeme najmenšie skladovacie straty. Je tunu tiež možnosť neustálej kontroly, regulácie teploty a vlhkosti vzduchu. Zemiaky tiež dobre prezimujú aj vo vhodných pivničných priestoroch, dobre vetraných, suchých, priestranných a s malými výkyvami teploty. Alebo ich ukladáme v kopcoch, čo je nádzovým riešením aj keď pri dobrom ošetroení je možné docieliť dobré uskladnenie. Nevýhodou je veľká potreba práce ako na prípravu kopca a vyberanie zemiakov tak na jeho ošetroenie a kontrolu. Kopce odporúča sa zakladať každý rok na inom mieste, lebo staré kopcovisko stáva sa zdrojom nákazy rôznych chorobami, ktoré neskôr v dobe uskladnenia môžu spôsobiť nedozierne straty. Pivničné skladovacie priestory a pivnice musia byť pred uskladnením hlúz zbavené všetkých zbytkov. Steny, stropy, dlážka majú až do stabilných skladíšť mať byť vybierané a vysúšané. Teplotu udržujeme v rozpátri od 4 do 8°C. Neustála starostlivosť o uskladnenie zemiaky a ich kontrola je jedným z dôležitých požiadaviek.

Pre úspešné pestovanie zemiakov je dôležité previesť zber pokiaľ je možné bez strat. Preto venujeme pozornosť bránovaniu zemiakovíšť príčom popri odvoze shrnutej vŕate musíme pamätať aj o dodatočnom zbere vybrávaných hlúz. Vrátiť kompostujeme na lúčnych kompostoch, kde ich lepšie využijeme ako pri tradičnom spaľovaní.

Tak ako musíme dbať o lúky, musíme plniť i pri pestovaní zemiakov všetky zásady, ktoré nám pomôžu získať vysoké a akostné výnosy. Nesmieme zabúdať, že niekedy násť neúspech pri pestovaní zemiakov môže byť spôsobený aj použitím nevhodnej, degenerovanej odrody. V tom prípade je treba nevyhovujúcu odrodu zmeniť na odrodu zodpovedajúcu najlepšie klimatickým a pôdnym podmienkam.

Ak máte nejaké pochybnosti, spýtajte sa, chcete dostať vecnú a presnú poradu — píšte na adresu redakcie. Odpoviem vám tiež písomne.

MILADA SZWEDO

Hovorievam, že si ma to ty naučil. Ostatné dievčence nie sú také dobré.

„Fakt?“ zvolal Krebs.

„Všetkým hovorím, že si môj milenc. No nie si môj milenec, Hare?“

„To si myslí.“

„Ci vlastný brat nemôže byť sestre milencom, len preto, že je to brat.“

„To ja neviem.“

„Čo by si nevedel. Nemohol by si byť mojim milencom, keby som bola staršia a keby si ma chcel?“

„Isteže. Už teraz si moja milá?“

„Isteže.“

„A máš ma rád?“

„Ojoj!“

„A vždy ma budeš mať rád?“

„Isteže.“

„Prídeš sa teda pozrieť do školy, ako hrám?“

„Možno.“

„Ach, Hare, ty ma nemás rád. Keby si ma mal rád, iste by sa ti žiadalo prísť do školy a pozorovať ma, ako hrám.“

NÁVRAT Z VOJNY

Z kuchyne vstúpila do jedálne Krebsova matka. Na tanieri niesla dve usmažené vajíčka a vyprážanú, chrumbavú slaninku a na druhom tanieriku pohánkové koláče.

„Teraz bez preč, Helen,“ povedala. „Chcem sa s Haroldom pozhovárať.“

Vajíčka so slaninkou položila pred neho na stôl a do niesla i javorový sirup na pohánkové koláče.

„Keby si na chvíliku odložil tie noviny, Harold,“ rieko. Krebs zložil noviny.

„Už si sa rozhodol, čo budeš robiť, Harold?“ opýtala sa ho matka a sňala si okuliare.

„Nie,“ odvetil Krebs.

„Nemysliš, že je už načas?“ Matka to nepovedala zo zlomyselnosti. Zdalo sa, že ju to znepokojuje.

„Ešte som o tom neuvažoval,“ povedal Krebs.

„Boh má prácu pre každého človeka,“ pokračovala matka. „V jeho kráľovstve nemôžu byť ani jedny nečinné ruky.“

„Ale ja nie som v jeho kráľovstve,“ odpovedal Krebs.

„Všetci patrime do jeho kráľovstva.“

Krebs nevedel čo povedať, a bol nadurdený ako čert.

„Tolko som sa kvôli tebe nasužovala, Harold,“ pokračovala matka. „Viem, že si bol akiste vystavený veľkým pokušeniam. A viem, akí sú ľudia slabí. Pamäťom sa, čo nám rozprával o občianskej vojne tvorý starý otec, môj vlastný otec, a neprestajne som sa za teba modlila. Celý deň sa za teba modlím, Harold.“

Krebs pozrel na slaninku na tanieri, ktorá plávala v tuhnejcej masti.

„Aj otec si robí starosti,“ pokračovala matka. „Mysli si, že stratil všetky ambície, že si v živote nevytvoril nijaký cieľ. Charley Simmons, ktorý je tvor rovesník, má dobré zamestnanie a ochvívajúca sa bude ženit. Všetci mladenci sa už usadzujú; všetci chčú niečo dosiahnuť. Môžeš si byť istý, že za takých chlapcov, ako je Charley Simmons, sa ľudská spoločnosť nezahanbi.“

Krebs nedopovedal.

„Nehľad ako hrom do buka, Harold,“ rieko matka. „Vieš dobre, že ťa máme radi, a hovoríš ti pre tvoje vlastné dobro, čo si o tom myslíš. Otec nechce obmedzovať tvoju slobodu. Je toho názoru, že si môžeš brávať voz. Ak by si chcel zviezť aj nejaké pekné dievčenice, budeme veľmi potešení. Chceme ti dožičiť zábavu. Ale mal by si sa už usadiť, Harold, a nájsť si dákú prácu. Otcovi je to jedno, v akom fachu začneš. Hovorí, že každá práca je ušľachtilá. No musíš niekde začať. Po prosil ma, aby som ti to dnes ráno povedala, a neskôr sa mi môžeš uňo v úrade zastavíť.“

„Už si skončila?“ prehovoril Krebs.

„Áho. Neľubiš svoju matku, syn môj?“

„Nie,“ odsekol Krebs.

Matka naňho pozrela spoza stola. Oči sa jej zakalili. Rozplakala sa.

„Nikoho nefúbím“, zvolal Krebs.

Ale nepomohlo to. Nemohol jej nič povedať, nemohol jej to vysvetliť, aby pochopila. Zachoval sa však hlúpo, že jej to povedal. Tým ju iba ranil. Podišiel k nej a chytí ju za ruku. Tvár si zakryvala dlaňami a plakala.

„Ja som to tak nemyslel“, začal. „Boľ som trochu nahnevaný, ale nemyslel som tým, že ťa nefúbím.“

Matka však neprestala plakať. Krebs ju objal.

„Neveriš mi, mama?“

„Matka zavrtela hlavou.

„Prosím ťa, mama, veľmi pekne ťa prosim, ver mi.“

„No dobre“, povedala, potláčajúc vzlyky. Zdvihla hlavu a pozrela na neho. „Verím ti, Harold.“

Krebs jej pobozkal vlasy. Matka obrátila k nemu tvár.

„Som ti matka,“ rieko. „Nosila som ťa pod srdecom, ked si bol ešte malinký.“

Krebsovi prišlo zle a v žaludku cítil akúsi prázdnosť.

„Viem, mama“, povedal. „Vynasnažím sa byť tebe dobrý.“

„Nechcel by si si kľaknúť a pomodliť sa so mnou, Harold?“ opýtala sa matka.

Kľakli si k stolu v jedálni a matka sa začala modliť.

„Modli sa aj ty, Harold“, povedala.

„Ale ja neviem“, odvetil Krebs.

„Len to skús, Harold.“

„Ja sa neviem modliť.“

„Mám sa modliť za teba?“

„Ano.“

A tak sa za neho modila matka; potom obaja vstali, Krebs ju pobozkal a vyšiel z domu. Ako sa len snažil nemati komplikovaný život. Vlastne nič z toho sa ho nedotklo. Lutoval svoju matku a ona ho prinútila luhat. Pôjde teda do Kansas City, nájdie si prácu a matka bude mať po starosti. Kým odíde, pravdepodobne ešte zažije nejakú scénu. Nezastavi sa však v otočovej kancelárii. Tú obidie. Chce mať pokojný, hladký život. A skoro sa mu to už podarilo. No teraz sa skončil jeho pokojný život. Pôjde teda do školy a bude sa prizerať, ako Helen hrá baseball.

E. HEMINGWAY

„ŽIVOT MLADÝCH“

Bolo nás osem detí. Otec bol stolár večne čosi „pidliakov“ a na nás mu vela časú nezostávalo. Mamka v dených starostiačach často si aj naše mená popletla. Odkázaní sme boli teda zväčša sami na seba. Pretože bol otec komunista, chodili sme cvičiť do Federovej proletárskej telovýchovy. Kopívnickí komunisti vybrali pre nás dobrého cvičiteľa, uvoľnili nám miestnosť, vybavili ju náradím. Avšak dielo sme sem nechodovali. Spolok rozstúpili, lebo kapitalisti sa komunistov báli a my sme zasa nemali kde cvičiť. Obyčajne sme iba na ulici usporadúvali futbalové zápasy. Ja som hral v záložníka. Po celý zápas som často ani do lopty nekopol, ale zato som neúnavne behal po ihrisku a rovracači každý systém hry, aj ten, na ktorom sme sa pred stretnutím dohorivili. Nikdy som nedal gólu. Moje neustále behanie všimol aj môj učiteľ a vždy ma posielal pre desiatu.

Raz sme sa s bratmi stavili, ktorí prvý ubehne kilometr. Trat sme si vymerali okolo nášho domu. Ja som sa po prvom kilometri cítil taký svieži, ani čo by som nebol behal a tak som utekal ďalej. Bratia sa nevedeli vynáčudovať môjmu behu, keď som už štvrtý raz obiehal vymeranú trať.

— Z teba bude atlét, — hovorili mi kamaráti.

— Ved to nič nebolo, — vrazil som naoko a pritom som cítil, že prežívam čosi, po čom som túžil od malička.

HONZO Krupička ma raz pozval na opravidly tréning. Na ihrisku som zazrel známych pretekárov. Bežca Salého, diaľkára Kománku, oštepaču Kláska, desaťbojára dr. Hrstku. Tréning sa začal behom, potom sme sa všeľako krútili, zakláiali, predkláiali, odfukovali a znovu behali. Opreť o plot štadióna, sme trepalí nohami, šíbali nimi na všetky strany, až ma z toho v krku bolelo. A to vraj bola iba rozviačka.

— Zapamätaj si, rýchlosť je základom atletiky, — povedal mi vtedy dr. Haluza a toho som sa potom vždy držal.

Pri tréningoch som sa tak namáhal, že vraj bolo hrozné sa na mňa pozerať. Co som mal robíť? Nedokázal som sa pritom usmievat. Mal som azda behať pomaly? Prispôsobiť tréning svojim minimálnym schopnostiam? Atlét sa má prispôsobiť tréningu a nie tréning atlétovi.

Ked sa skončila vojna, nastal i pre športovcov iný život. Stretnutie s inými pretekárami, zájazdy do zahraničia, medzinárodné súťaže, festivaly mládeže a olympijské hry. To sú najpríťažlivejšie príležitosti, ako uplatniť svoju športovú zdatnosť a vyspelost. Spočiatku som vela úspechov nemal. Prehry však mali na mňa aj dobrý

HOVORÍ ZÁTOPEK

vplyv. Všetci moji premožitelia boli na pretekoch rýchlejší a smelší. Ja som to trochu od nich pochytil. Na majstrovstvách spojenecov armád v Berline v roku 1948 som slávil prvý medzinárodný veľký úspech.

Pretek sa začinali slávnostným nástupom niekoľko sto účastníkov. Ked som videl, ako sa všetci stavali do štvorstupov, hned som sa ponáhlil k americkému vojakovi s veľkou tabuľou Czechoslovakia. Vedel som po anglicky iba niekoľko slov, no predsa sa mi podarilo vysvetliť mu, že som to ja, ktorého povedie. Vyšteklo na mňa:

— Only one? — o čom som si správne domyslel, že to znamená: Len jeden? Nadšene som prikýval:

Akosi ho to zdrielo. Opred sa o tabuľu a očami blúdiel po neprehľadných zástupoch Angličanov, Holandov, Francúzov, Nór, Dánoch... Bol nahnevaný a vôleb sa so mnou nechcel baviť. Len, keď sa po Belgačanoch ozvalo od brány „Czechoslovakia“, obrátil hlavu a nevludne ma vyzval:

— Comme on!

Na štadióne nás dvoch privítalo 70.000 divákov búrlivým smiehom. Cítil som, ako sa červenám a v duchu som lutoval, že som vôleb prišiel. Aby som dokázal obecnenstu, že čosi dokážem, postil som sa hned do štartu naplno. Čakal som, že sa to bude obecnenstu páčiť. Ak sa smiali keď ma videli samotného pochodať, začali sa smiať ešte viac, keď som uhnáhal sám a ďaleko pred ostatnými. Volali na mňa: — Tempo, bravoo! — Povzbudzovali ma v presvedčení, že som dajaky „strelený“ a o chvíľu zhasnem. Po prvom kilometri kričali na mňa už aj usporiadatelia, aby som pribrzdil. Ukažovali mi na prstoch, že máme ešte bežat desať kôl a vyzerali veľmi ustarosteni. Pri tretom kilometri sa už smiechom na tri bunách pomaly menil v obidv. Pri poslednom kole bol na štadióne taký blázinec, že sa mi ani veríť nechcel, že som to zapríčinil ja. V ciele sa na mňa vrhli usporiadatelia, novinári a tvrdili, že som najväčší objav storočia. A mali ste vidieť amerického vojáka pri záverečnom náštupe. Už z diaľky nadšene kýval a radostne na mňa volal:

— Hallo, boy, comme on, comme on!

Všetko o čo prišiel pri otvorení, vynahradil si nakočne. Vykráčovali sme si obidvaja hrdo a nadšená diváci nám tleskali do kroku.

Tažko pospomínať všetky víťazstvá či už doma, či v cudzine. Na každý pretek mám nejaké milé spomienky. Či to bolo pri cezpolnom behu v Hannoveri, či vo Finsku, či na XIV. olympijských hrach (r. 1948) v Londýne, či v Helsinkách...

Skrátku 18-krát som prekonal svetové rekordy, 61 × československé rekordy.

Ako Emíli Zátopek dosiahol toľké víťazstvá? Vďaka neúnavnému a svedomitému tréningu. Lebo ani v športe sa nedostaví úspech sám od seba, bez pociťej práce, priateľa.

A touto prácou v športe je sústavný tréning a pevna vôle.

W ZWIĄZKU Z LICZNYMI PYTANIAMI I INTERWENCJAMI CZYTELNIKÓW DZISIAJ ODPOWIADAMY:

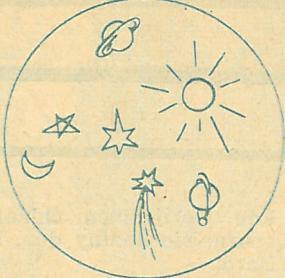
O T. B. Jestem pracovníkom pánskym a majem na utrzymaniu starú matku, ktorú chce ja wpisať do svojej knižeciek ubezpiečeniovej. Czy to jest możliwe do załatwienia i w jaki sposób? Matka nie pracuje. Czy przeszko dą nie będzie to fakt, że nie mieszkały razem?

Jak poinformowało Redakcję w Centrali ZUS ustanawa o ubezpieczeniu warunkuje prawo do świadczeń leczniczych dla członka rodziny na całkowitym i wyłącznym utrzymaniu tego kto stara się o jego ubezpieczenie. Wraz z tym ZUS zatwierdził rygory ustawy pismem ogólnym nr 282, które ustalilo, że wobec trudności mieszkaniowych bezwzględny wymóg wspólnego zamieszkiwania z pracownikiem nie musi być przestrzegany, o ile członek rodziny jest istotnie na wyłącznym i całkowitym utrzymaniu pracownika. Tak więc możecie się starać o ubezpieczenie matki z tytułu Waszej pracy, ale musicie zebrnąć dowody, że matka jest na Waszym wyłącznym utrzymaniu, że nie mieszka wspólnie z uwagi na trudności lokalowe i że nie ma żadnych własnych dochodów.

J. K. — JABŁONKA. Mały dwukołowy traktor, produkcji „Ursus“, możecie nabyc bez ograniczeń w Składnicy Rejonowej w Świełtanowach k/Krakowa, ul. Zamkowa Nr 28. Cena traktora bez przyczepy wynosi 25 tys. zł, cena przyczepy — 7 tys. złotych.

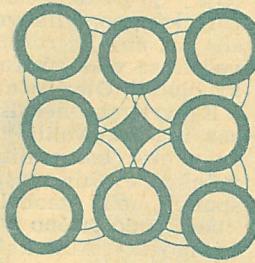
ELEKTRYFIKACJA ORAWY i SPISZA. Według informacji udzielonych Redakcją przez Sekretarza Prezydium PRN w Nowym Targu jeszcze w tym roku zabyśnie światło w Zubrzycy Dolnej, Nowej Bialej, Krempachach i Dursztynie. W przyszłym roku zostanie ponad

ROZDĚLENÁ
OBLOHA

Třemi čarami rozděl kruh se sedmi kosmickými tělesy na sedm dílů tak, aby v každém dílu bylo jedno kosmické těleso.

OSEM
KRUŽKOV

Osem krúžkov je rozdelených na obvode štyroch menších kruhov, takže na každý kruh prípadajú tri krúžky. Z rady číslíc 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, skrtnite jednu a ostatné vpište do malých krúžkov tak, aby ich súčet na obvode väčšieho kruhu bol vždy pätnásť.

ROZLÚSTENIE HÁDANIEK JE TREBA ZASLAT DO DŇA 25. AUGUSTA t.r. MEDZI TÝCH, KTORÍ SPRÁVNE ROZLÚSTIA HÁDANKY BUDU ROZLOSOVANE KNÍZNE ODMDNY NASLEDUJUCI „ZIVOT MLADÝCH“ UVEREJNIME PO PRAZDNINACH, V SEPTEMBRI, TAM HEADAJTE ROZLÚSTENIE HÁDANIEK Z TOHTO ČISLA.

MÓDA - MÓDA - MÓDA

Dnes prinášame šaty vhodné na horúce letné počasie. Prvý sú z krovanej kartonu, veľmi moderné sú v tejto sezóne látky z geometrickým vzorom aj kvetované. Šaty majú lodičkový výstrih, malé všité rukávky, sú vykonané jednofarebnou lemovkou. Opasok je tej istej farby ako lemovka. Živôtik je zapínaný po celej dĺžke, mierne dopasovaný. Sukňa celkom dolu má všite tri ozdobné gombíky. Pod tiež šaty môžete si obliecť plavky. Tento rok sú najmodernejšie jednodielne plavky z látky pruhované po dĺžke. Ak sa veľmi radi opäťujete, môžete si ušiť z kvetovanej pracnej látky dvojdielne plavky. Majú tú výhodu, že sa ľahko perú a žehlia.

Saty na druhom obrázku sú z kvetovaného imprimé látky. Majú vpredu dosť hlboký výstrih, živôtik a ramienka sú strihané v jednom kuse. Sukňa má zašeľené záhyby. Opasok-viazačka je z tej istej látky. Tieto šaty odporúčame len mladým ženám, ktoré majú veľmi dobrú postavu.

K letným šatám ako doplnok nosíme sandály vhodnej farby, ktorých dostatok je v predajnach v prístupných cenách. Najpraktickejšie sú zasadky na nízkom alebo len mierne zvýšenom potpatku, avšak so nohý odpočinkom po zimnom obdobe, keď sme museli nosiť fažku obuv.

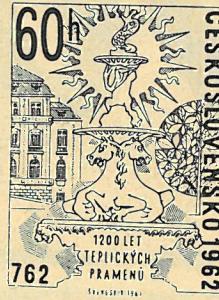
Namiesto tradičnej kabelky odporúčame Vám výkonné slamené a prútené košky, ktoré sú pekné a veľmi moderné.

FILATELISTIKA

Ministerstvo dopravy a správy vydá k 1200. výročiu založení lázní Teplice v Čechách poštovní známku v hodnote 60 h podle návrhu a rytiny grafika J. A. Svengsbira. Na známke je vyobrazena kašna „Kláryho“. Tato mramorová kašna bola v minulom storočí privenčaná v Itálii a teprve po revoluči objevená v bednách uložených v zámku (dnešné múzeum). V pozadí na levé strane známky je zo-

brazená časť Kamenných lázní, v nichž využírá Hornský pramen. V pravé časti je stylizovaná koruna kaštanu ako symbol lázeňských parku a prírody. Zářící slunce symbolizuje zdraví, navrácené pacientom lečebnými účinkami teplických pramenov.

Obrazová časť známky je vytisknutá v barve zelenej a podkladová barva slunce je vytisknutá hlinotiskem žltutej.

CZYTELNIKOM Z LIPNICY WIELKIEJ: Na interwencję Redakcji w sprawie braków w zaopatrzeniu w podstawowe artykuły spożywcze występujących w Waszym sklepie, Prezes PZGS w Nowym Targu wyjaśnia namaszym Czytelnikom.

W ostatnim czasie pracownicy PZGS przeprowadzili kontrolę w sklepie Gminnej Spółdzielni w Lipnicy Wielkiej zwieracząc uwagę na karygodną sytuację niedostatecznego zaopatrzenia ludności np. w pieczywo. Należy oczekwać, że w wyniku tej kontroli zaopatrzenie sklepu ulegnie radykalnej poprawie.

Prezes PZGS zapowiedział także uruchomienie w Jabłonce szkarskiego punktu usługowego. Były to już drugi tego typu punkt obok istniejącego już w Czarnym Dunajcu. Zakład ten będzie dostatecznie wyposażony w szkło, a jego pracownicy będą jeździć po wsiach, na miejscu dokonując napraw.

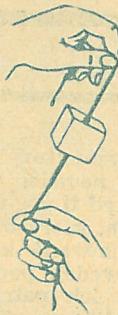
PUNKT APTECZNY W LIPNICY WIELKIEJ. W związku z licznymi głosami domagającymi się uruchomienia takiego placówki Redakcja interweniowała w tej sprawie w Wydziale Zdrowia Państwowym PRN w Nowym Targu. Zgadzamy się jaknajbardziej z poštami naszych Czytelników, którzy zmuszeni są dotychczas odbywać kilkunastokilometrową podróż do apteki w Jabłonce po najprostsze specyfiki. Według informacji uzyskanych w Centralnym Zarządzie Aptek uruchomienie takiego punktu leków w Lipnicy jest jak najbardziej wskazane i możliwe. Radzimy Wam zwrócić się do Wojewódzkiego Zarządu Aptek w Krakowie, który powinien wyrazić zgodę na otwarcie punktu aptecznego. Prosimy o zawiadomienie Redakcji jak została załatwiona ta sprawa.

CZYTELNIKOM Z PODSZKŁA I HARKABAUA: W sprawie uruchomienia ośrodka zdrowia w Podszku lub Harkabuzie przekazujemy naszym Czytelnikom wypowiedź Kierownika Wydziału Zdrojowego PRN w Nowym Targu.

Według obowiązujących przepisów ośrodek zdrowia może zostać uruchomiony w rejonie liczącym około 8 tys. mieszkańców. Przyjmuje się bowiem, że taka liczba ludności gwarantuje wymagany poziom usługowości ośrodka określany liczbą 4 pacjentów na 1 godzinę pracy. Praktyka Ośrodka Zdrowia w Podwilku, z którego korzystają także mieszkańców Podszku i Harkabuza wykazuje, że nawet ten jeden ośrodek nie posiada wymaganego wskaźnika usługowości. W tej sytuacji nie jest możliwe uruchomienie dodatkowego jeszcze ośrodka zdrowia w jednej z wspomnianych wsi.

Wypowiedź powyższa nie jest pocieszająca, być może jednak warto się zastanowić nad przeniesieniem Ośrodka Zdrowia z Podwilka do Harkabuza lub Podszku, co mogłoby zarówno podnieść jego usługowość jak również stanowioby lepszą jego lokalizację.

KOUZELNÁ KOSTKA

Zdalo by se, že jí vládnou ruce kouzelníka. Na povíd se zastaví, na povíd běží po provázku dolů. Pro nezasvěceného diváka je to kouzlo náramně složité a přece ve skutečnosti je zcela jednoduchoučké.

Přijdete na to, jak byste si vy sami zhodili takovou poslušnou kouzelnou kostku jako je na kreslená na našem obrázku? Podotýkáme jen, že k tomu, aby kostka poslouchala, musí kouzelník držet v každé ruce jeden konec provázku, po kterém se kostka pohybuje.

RADY • PORADY • RADY

PRAWNIK

W poprzedniej notatce starałem się wyjaśnić zasady prawa spadkowego i zgodnie z zapowiedzą tym razem chęć wyjaśnić skutki przyjęcia i odrzucenia spadku jak również stanowisko prawnego spadkobiorcy.

Spadkobiorca nabiera spadku z mocy samego prawa z chwilą jego otwarcia, tj. z chwilą śmierci spadkodawcy. Nie znaczy to jednak, że z tą chwilą staje się właściwym spadku w całości lub w części (tzn. jeżeli jest kilku spadkobiorców). Spadkobiorca może złożyć oświadczenie, że spadek przyjął lub odrzucił. Oświadczenie to może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od chwili kiedy spadkobiorca dowiedział się o powołaniu go do spadku, a jeżeli w ciągu tego terminu nie złoży takiego oświadczenia uważa się, że tenże spadkobiorca przyjął spadek w prost. Sytuacja taka jest o tyle niekorzystna dla spadkobiorcy, ze wówczas odpowiadany bez ograniczenia za długi spadkodawcy (wierzyciel może dochodzić swoich roszczeń, tj. uiszczania dlużu, nawet z jego osobistego majątku), natomiast przy przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, spadkobiorca odpowiada za te długi tylko do wysokości wartości spadku. Jeżeli powołany do spadku zmarł przed upływem 6-cio miesięcznego terminu spadek może być przyjęty lub odrzucony przez jego spadkobiorcę, dla których sześciomiesięczny termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku kończy się z upływem terminu od chwili powołania ich do spadku po nim. Jeżeli spadek przypadł osobie małoletniej lub nie mającej pełnej zdolności do czynności prawnych, może być przez nią odrzucony lub przyjęty, ale tylko z dobrodziejstwem inwentarza. Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może być złożone tylko wobec sądu i nie może być ograniczone żadnym warunkiem lub terminem, oraz jest ono nieodwołalne. Od powyższej zasady jest wyjątek, mianowicie: spadkobiorca, który przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza (tzn. z ograniczeniem odpowiedzialności za długi spadkodawcy do wysokości wartości spadku) może przed upływem 6-cio miesięcznego terminu odwołać swe oświadczenie i przyjąć spadek w prost.

Oświadczenia takie są nieważne jeżeli spadkobiorca działał pod wpływem groźby, przymusu lub znajdował się w stanie wyłączającym świadomość swego postępowania (był pijany itd.). Wówczas musi jednak złożyć stosowne oświadczenie przed Sędziem, które musi być zatwierdzane przez ten sąd. Spadkobiorca, który odrzucił spadek uważa się tak jak gdyby nie żył w chwili otwarcia spadku. Jeżeli jeden ze spadkobiorców zarządzał spadkiem a potem go odrzucił, wówczas w przypadku eventualnych sporów pomiędzy nim a pozostałymi spadkobiorcami stosuje się odpowiednie przepisy o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia.

Na wniosek zainteresowanych Sąd stwierdza w postanowieniu ich prawa do spadku. Stwierdzenie to nie może nastąpić przed upływem wyżej wymienionego terminu, chyba, że wszyscy znani spadkobiorcy złożyli już wcześniej takie oświadczenie. Z powyższego wynika domniemanie, że ten, którego prawa do spadku zostały stwierdzone jest spadkobiorcą i może on wówczas w razie zbycia lub darowizny itd. należnego mu udziału w spadku, powoływać się na następstwo prawnie po spadkodawcy.

Jak powiedziano na wstępie spadkobiorca odpowiada za długi spadkowe całym swym majątkiem, bez ograniczenia (przy przyjęciu spadku w prost) oraz do wysokości wartości spadku (po potrąceniu ciężarów — stan czynny spadku), przy przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Jeżeli jednak spadkobiorca podstępnie zataił lub usunął przedmioty spadkowe i nie podał ich do spisu inwentarza spadku, lub podał do tego spisu nieistniejącego dluży, wówczas odpowiadają za długi spadkowe bez ograniczenia, choćby złożyły oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Jeżeli jest kilku spadkobiorców, za długi odpowiadają oni w stosunku do otrzymanych udziałów.

Każdy spadkobiorca może żądać działu spadku, który to działa winien obejmować cały spadek, ale za ważnych powodów może być ograniczony do jego części. Umowa o dział spadku winna być zawarta w formie aktu notarialnego. Nie zachowanie tej formy powoduje nieważność takiej umowy. Dział spadku, w przypadku sporu, może być przeprowadzony również przez sąd. Jeżeli przy dziale spadku spadkobiorcy otrzymają udziały wyższe do pozostałych, winni oni wyrownać te przysporzenia drogą odpowiednich opłat pieniężnych.

mgr. B. BRONOWICKI

między ciężkimi i końmi miejscowymi. Wzrost średnio 150-155 cm wagę około 600 kg.

Z koni gorąckowistych, które wywarły wpływ na nasze pogodowe koni na Śląsku, należy wymienić oldenburgi.

Dla naszych warunków odpowiednim typem cięzkiego konia jest skandynawski koń gudsbransdal. Kon ten odznacza się żywym temperatem i doskonałym kłusem.

Aby wytworzyć w kraju odpowiednie typy koni i zapobiec bezplanowej hodowli, została ustawowo przeprowadzona rejonizacji ras i typów. Przy opracowywaniu rejonizacji wzęto pod uwagę najbardziej odpowiedni typ konia dla danego warunków klimatycznych, glebowych i terenowych. Stworzono trzy zasadnicze okręgi hodowlane.

1. Okręg południowo-wschodni — obejmujący województwa krakowskie, rzeszowskie, lubelskie i część kieleckiego.

W okręgu tym hodowany jest koń gorąckowy typu lżejszego. Przewidziane są tu jako reproduktorzy ogiery czystej krwi i półkwi arabskiej, pełnej i półkwi angielskiej oraz rasy węgierskiej.

2. Okręg centralny — województwa poznańskie, wielkopolskie, gdańskie, bydgoskie, warszawskie, łódzkie. Hodowany jest tu koń gorąckowisty cięzkiego typu.

3. Okręg dwukierunkowy — obejmujący województwa szczecińskie, olsztyńskie, białostockie, katowickie. Hodowane są tu rasy zarówno gorąckowiste jak i zimno krwiste.

Zadaniem dostarczania ogierów i hodowli koni zarodowych dla poszczególnych rejonów obarczane są państowe stajnie koni.

Racjonalna hodowla wymaga znajomości stanu liczebności pogłowia oraz jego jakości. W tym celu prowadzona jest przez państwo ścisła ewidencja koni poprzez: dowody tożsamości, księgi hodowlane, rejesty klaczy i ogierów.

Dowód tożsamości konia wystawia się každemu koniowi powyżej 2 lat. W dowodzie tym powinny być wprowadzone wszelkie zmiany jak: sprzedaż, kupno czy padnięcie. Księgi stajne — prowadzone są dla sztuki zarodowych. Do ksiąg tych może być wpisywany tylko przychód po rodzicach już w nich wpisanych. Do rejestrów hodowlanych wpisuje się konie, typu określonego dla danego rejonu na podstawie oceny budowy i użytkowności. Do rozródów mogą być używane tylko ogiery uznanie za przydatne do hodowli przez specjalną komisję. Komisja wydaje świadectwa uznania I, II i III kategorii. Ogier I kat. musi mieć udowodnione obustronne pochodzenie, w kat. II przynajmniej jednostronne. Ogieri bez udowodnionego pochodzenia zaliczane są do III kat. Ogieri nie uznane muszą być wykreślone w przeciągu 3 miesięcy.

Właściciele uznanych ogierów wydają dla każdej stanowionej klaczy świadectwo pokrycia. Po urodzeniu żrebięcia należy w ciągu tego samego roku doprowadzić klacz ze żrebiem do przeglądu, aby poświadczyc dowód urodzenia.

Dr H. MĄCZKA

**NIE WIECIE,
JAK PORADZIĆ
SOBIE
W RÓŻNYCH
KŁOPOTACH
I NIEPOKO-
JĄCYCH WAS
SPRAWACH?
PISZCIE DO NAS
NA ADRES:**

**REDAKCJA
„ŽIVOT“,
WARSZAWA, AL.
JEROZOLIMSKIE
37, I p.
Odpowiadamy
na pytania
w numerze
i listownie**

ŽIVOT

CZASOPISM SPOŁECZNO-KULTURALNE

Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego. Redaktor Naczelny — Adam Chalupec, z-ca red. nacz. — Marian Kaškiewicz, redaktor graficzny — Danuta Kuraho, redaktor techniczny — Jerzy Nocuń. Redaguje Kolegium.

Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków Redakcja nie zwraca.
Wydawca: Wydawnictwo „PRASA KRAJOWA” RSW „PRASA” Warszawa ul. Wiejska 12 tel. 824-11. Adres Redakcji: Aleje Jerozolimskie 37 I p. tel. 21-15-41. Zamówienia i przedpłaty na prenumeratę przyjmują do dnia 15 ostatniego miesiąca poprzedzającego kwartał urywalny pocztowe. Wpłatę należy dokonać na konto PKO nr 1-6-100020 CKPiW „Ruch” Warszawa ul. Srebrna 12. Ceny prenumeraty: półroczeń zl 6.—, roczna zl 12.—. Prenumerata za granicę jest o 40% droższa. Zamówienia ze zlecentrem wysyłki za granicę przyjmuję Piuro Kolportaż Wydawnictw Zagranicznych „Ruch” Warszawa, ul. Wilcza 46 nr konia PKO 1-6-100024, nr tel. 849-58. Egzemplarze dezaktyualizowane można nabywać w CKPiW „Ruch” Warszawa ul. Srebrna 12.

Oddano do składania 1.VI.62 r. Podpisano do druku 3.VII.62 r.
Druk. Zakłady Graficzne RSW „Prasa” Warszawa, ul. Smolna 12. Zam. 1048.

E. HEMINGWAY

Krebs odišiel na vojnu rovno z metodického seminára v Kansase. Zachoval sa obrázok, na ktorom je vyfotografovaný medzi spolužiakmi zo seminára, a všetci majú na krku rovnaké módne goliere. Roku tisíc deväťsto sedemnásť sa prihlásil k námorníkom a do Spojených štátov sa vrátil až v lete roku tisíc deväťsto devätnásť, keď z Rýna stiahli celú druhú divíziu.

S dvoma mladými Nemkami a s jedným desiatníkom sa dal vyfotografovať pri Rýne. Krebs s desiatníkom vyzierajú v uniformách veľmi silní. Nemky nie sú pekné. Rýn na obrázku nevidieť.

V čase keď sa Krebs vrátil do rodného mestečka v Oklahome, už dôvod bolo po ováciach na počesť hrdinov. Teraz už bol na to prineskoro. Tým, ktorých za vojny povolali do armády, pri návrate pripravilo mesto pozorné privítanie. Hysterickému jasaniu nebolo konca-kraja. Ale teraz už pociťovali voči tomu akúsi averziu. Vyzeralo, to ani čo by ľudia pokladali za smiešne, že sa Krebs vracia tak neškoru, roky po skončení vojny.

Krebs bojoval pri Belleaukom lese, pri Soissons, v Chambagni, pri St.

Mihiele a v Aragonskom lese a spočiatku vobec nechcel rozprávať o vojne. Neskor sa mu žiadalo rozprávať o tom, ale nikomu sa nechcelo počúvať. V jeho rodnom meste už počuli o všelijakých zverstvách a teraz ich už nemohli vzrušiť nijaké skutočné príbehy. Ak chcel, aby ho vobec dakto počúval, musel si vymýšľať nepravdivé príbehy, a po dvoch takýchto pokusoch aj on cítil odpor voči vojne a protivilo sa mu o nej rozprávať. Zhnul sa mu všetko, čo podstúpil, a to práve preto, že rozprával lži. Zakaždým, keď si teraz spomenul na svoje zážitky, pri ktorých vždy zachoval hladnu rozvahu a jasné myseľ, na dôvode príbehy, keď vykonal nejaký skutok, skutok, aký by bol ochotne a celkom prirodzene vykonal každý muž, zatiaľ čo mohol robiť aj niečo iné, tieto príbehy a zážitky stratili čosi zo svojej chladnej rozvahy a dôležitosťi, a potom sa kdesi stratili.

Jeho lži boli vlastne bezvýznamné výmysly — pripisoval si veci, ktoré videli, o ktorých počuli, alebo ktoré vykonali iní, a rozprával všakové nepravdivé príhody, aké poznajú všetci vojací. Ale vo verejnej herni už ani

jeho výmysly nevzbudzovali senzáciu. Tieto historky už nevedeli vzrušiť ani jeho známych, a keď tí počuli podrobne zprávy o Nemkach, ktoré našli v Aragonskom lese prikované ku guľometom, prosté to nevedeli pochopíť, lebo im v tom bránil ich patriotizmus, a preto neprejavovali o ne väčší záujem, a také Nemky, ktoré neboli prikované ku guľometom, ich už nemohli uchvátiť.

Tak si navykol klamať a zveličovať, že sa mu zavše aj žalúdok od toho dvíhal, a ak sa niekedy pri tanečnej zábave náhodou stretol s človekom, s ozajstným frontovým vojakom, a v šatni si povedali dve-tri slová, Krebus upadol do nenútenej pôzy vojaka veterána, ktorý bol presne taký ako každý druhý voják — so všetkými nedostatkami, bojazlivosťou a strachom. Pri takejto príležitosti sa rozplynuli všetky jeho výmysly.

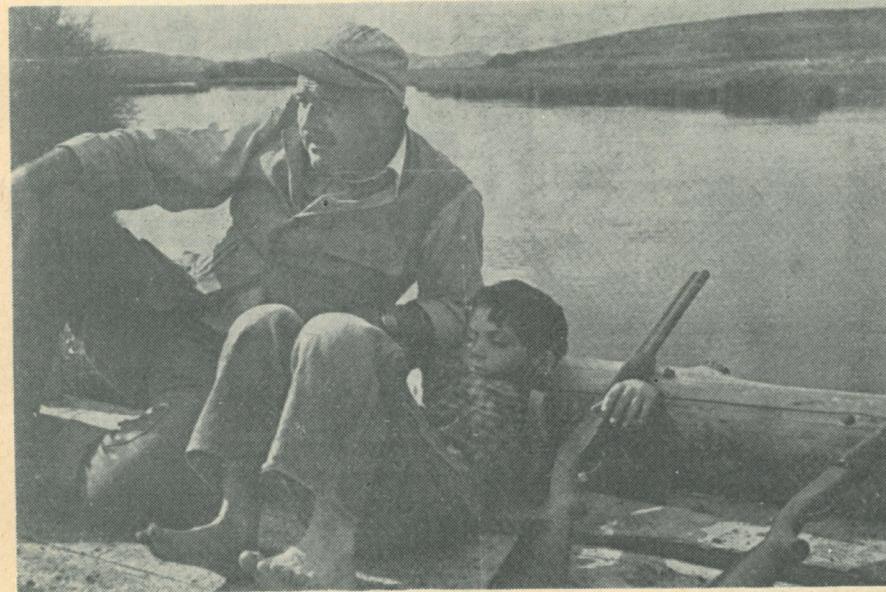
V tomto ročnom období — bolo práve pozdné leto — dlho vylihol v posteli, vstával dosť neskoro a poberal sa dolu mestom do knižnice, kde si požičiaval knihy: obedúval doma a čítal pred domom, až kým ho to nezačalo nudniť. Potom sa pobral do herne,

kde v príjemnom chládku strávil najspartejšie hodiny dňa. Rád hrával bi-liard.

Večer hrával na klarinetu, vykračoval si dolu mestom, čítal a nakoniec si líhal. V očiach svojich mladších sestričiek bol vždy hrdinom. A keby bol chcel, matka by mu bola priniesla răňajky do posteľ. Často vklízla do jeho izby, kym on vylihol v posteli, a prosila ho, aby jej rozprával o vojne; nevedela sa však sústredit a jej myšlienky blúdili. Otec sa mu vyhýbal.

Kým Krebs neodšiel na vojnu, ani raz mu nedovolili viesť rodinný voz. Jeho otec bol realitným sprostredkovateľom a vždy musel mať auto k dispozícii, aby mohol odviesť svojich klientov do terénu a ukázať im farmové majetky. Auto každý deň stalo pred budovou Prvej národnej banky, v ktorej mal jeho otec na druhom poschodí kanceláriu. Ešte aj teraz, po vojne, používal to isté auto.

V meste sa vobec nič nezmienilo, ibaže mladé dievčená trošku podrástli. No žili v takom komplikovanom svete vymedzených príbuzenských zväzkov a meniacich sa majetkových vzťahov, že Krebs nenachádzal dosť energie ani

E. HEMINGWAY SO SVOJÍM NAJMLADŠIM SYNOM

NÁVRAT Z VOJNY

odvahy, aby sa im natískať. Predsa však rád na ne pozeral. Veď v meste bolo toľko utešených mladých dievča! Povážine boli ostríhané nakrátko. Keď odchádzal na vojnu, len mladé dievčatá alebo ľahké ženy mali takéto účesy. Teraz všetky nosili svetre a blúzky s plátenným, okrúhlym golierom. Taká bola móda. Rád sa im prizeral spred domu, keď kráčali po druhej strane ulice. S oblúbou ich pozoroval, ako sa prechádzajú popod stromy. Páčili sa mu ich hodvábne pančuchy a topánky s nízkymi podpätkami. A páčili sa mu aj ich na-krátko ostríhané vlasy a chôdza.

Keď bol v meste asi sa mu nezdali bohvieckie príťažlivé. Nepáčili sa mu, keď si zašli do Gréckej cukrárni na zmrzlinu. V skutočnosti ani po nich veľmi netužil. Mali príliš komplikované povahy. To bolo čoś iné. V podvedomí túžil po nejakom dievčati, no nechcel vynaložiť námahu, aby si ho získal. Bolo by sa mu páčilo, keby chodil s nejakým dievčaťom, ale nechcelo sa mu strácať čas na jeho získanie. Netušil po ľubostných pletkách, ani po nijakých osobných výhodách. Nepozdávalo sa mu, keď mal dievčaťu dvoriť. A nežiadalo sa mu rozprávať ďalšie lži. Nestalo to za to.

Nechcel sa zavádzovať a znášať následky. Vobec nechcel mať v živote nijaké záväzky. Chcel si pokojne nažívať bez záväzkov a bez následkov. Vlastne ani nepotreboval dievča. To sa načil pri vojsku. Správne, keď si človek nahováral, že musí najst si dievča. Skoro každý si to nahováral.

Ale nebola to pravda. Človek nepotrebuje dievča. A to bolo najsmiešnejšie. Chlapík sa najprv vystatoval, že mu na dievčatách vobec nezáleží. A potom začal tvrdiť opak — že si nevie bez dievčaťa predstaviť život, že nemôže bez nich vyrábať, ani zaspáť.

To bol všetko klam. Tak či tak všetko je klam. Nepotrebuje dievča, ak na to nemyslíte. Aj to sa naučil pri vojsku. Skôr či neskôr predsa si najdete nejaké dievča. Ak ste už naozaj na to dozreli, istotne si niečo najdete. A nemusíte na to myslieť. Skôr či neskôr príde to samo od seba. Presvedčil sa o tom pri vojsku.

Nič by nemal proti tomu, keby dievča vrielo k nemu samo od seba a keby sa s ním nemusel rozprávať. Lenže tu doma to bolo veľmi dôležité. Uvedomoval si, že by sa mu to už nepodarilo. Nestalo to za námahu. S Francúzskami a Nemkami to bolo ľahšie. Pri nich nebolo treba rozprávať. Človek nevedel, ale ani nepotreboval veľa rozprávať. Bolo to veľmi jednoduchá a mohli ste byť priali. Rozmýšľal o Francúzsku a zaletel v spomienkach do Nemecka. Pravdu povediac, v Nemecku sa mu väčšmi páčilo. A nechcelo sa mu odiať od ň. Nechcel sa vrátiť domov. A predsa prišiel. Teraz sedel pred domom.

Páčili sa mu dievčená, ktoré sa prechádzali po druhej strane ulice. S väčšou úľou pozeral na ne než na Francúzsky alebo na Nemky. Lenže nežili v tom istom svete, v ktorom žil on. Rád by s niektorou chodil. A nestalo to za to. Predstavovali pre neho

krásne modely. A jemu sa tie modely páčili. Boli vzrušujúce. Ale on nenaletí na ich zaľúbené táraniiny a nič si s nimi nezačne. Vedľa ani veľmi netuží po dievčati. Predsa však sa mu všetky páčili. Ale nestojí to za to. Najmä nie teraz, keď sa začína mať opäť dobré.

Sedel tam pred domom a čítal knihu o vojne. Opisoval sa v nej vojnové udalosti, a teraz práve čítal o všetkých bitkách, ktorých sa zúčastnil. Bola to najzaujímavejšia kniha, akú kedy čítal. Len keby bolo v nej viac máp. Už teraz sa tešil s príjemným pocitom v duši, že vydú ozaj dobré knihy z vojnového prostredia, opatrené dobrými, podrobnnými mapami, a bude si ich môcť prečítať. Táto kniha o vojne bola pre neho veľmi poučná. Uvedomil si, že bol dobývajúci vojakom. A to je najdôležitejšie.

V jedno ráno, keď už bol doma asi mesiac, vstúpila do jeho izby matka a sadla si na posteľ. Urovnala si zástezu.

„Včera večer som sa rozprávala s tvojím otcom, Haroldom“, začala, „a nič nebude mať proti tomu, ak si tu a tam večer vezmeš auto.“

„Hej?“ zvolal Krebs, ktorý ešte celkom neprecítil. „Že si môžem vziať auto? Hej?“

„Áno. Už dlhšie rozmyšľala o tom, že by si mohol kedykoľvek večer, keď sa ti zachce, vziať si auto, no zhovárali me sa o tom len včera večer.“

„Stavím sa, že to bol tvoj nápad“, povedal Krebs.

„Nie. Práve že to navrhol otec, aby sme sa o veci porozprávali.“

„Akurát! Stavím sa, že to bol tvoj nápad.“ Krebs si sadol na posteľ.

„Co keby si sa šiel dolu naraňkoval, Harold?“ navrhla matka.

„Hned, len čo sa oblečiem,“ odvetil Krebs.

Vyšla z izby a zatiaľ čo sa umýval, holil a obliekal, aby sa mohol ukázať v jedálne, počul ako matka dolu niečo smaží. Kým răňajkoval, jeho sestrička priniesla poštu.

„Tak čo, Hare?“ zvolala. „Ty starý spachtoš! Prečo ty vobec vstávaš?“

Krebs pozrel na sestričku. Mal ju rád. Bola jeho miláčkom.

„Doniesla si aj noviny?“ opýtal sa.

Podala mu The Kansas City Star a on roztrhal hnedý obal s adresou a otvoril noviny na strane, kde bola športová rubrika. Potom ich zložil tak, aby mohol pri jedení čítať, a prehnúť noviny oprel o krčach s vodou a naspodku ich upevnil tanierom, v ktorom mal răňajky, pozostavajúce z kuričnej káše.

„Harold?“ zvolala matka a zastala pri dverách do kuchyne. „Harold prosím fa, nezababri tie noviny. Otec si ich potrebne nebude môcť prečítať.“

„Nezababrem ich,“ odpovedal Krebs.

Jeho sestrička si prisadila k stolu a pozorovala ho, ako číta.

„Dnes populudní hráme v škole baseball“, rieka „Ja nahrávam“.

„Ale čo?“ zvolal Krebs. „A čo ruka?“

„Viem lepšie nahrávať než väčšina chlapcov.“

(DOKONČENIE NA STR. 10)